

ਸਿੱਖੀਆਂ ਸੀਰੀਜ਼-

Arabic Folk Tales

ਅਰਬ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ
ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਅਰਬ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਸਮਸੇਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ.

ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ
6, ਗਮਾਨੰਦ ਬਾਗ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਪਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼,
ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ,
੬, ਰਾਮਾਨੁੰਦ ਬਾਗ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ-ਸ; ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ;
ਪੁਭਜੇਤ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਐਸ, ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ.....

1. ਬਗਦਾਦ ਦਾ ਸੌਦਾਗਰ	7
2. ਦੋ ਦੇਸਤ	15
3. ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ	26
4. ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਖੇਡ	36

ਅਲਫ਼ ਲੈਲਾ

ਅਰਬ ਦੇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਉਹ ਜਿਸ ਐਰਤ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਆਹ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਬੇਵਡਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਬੜਾ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਹੋਜ ਨਵਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨਵੀਂ ਗਾਣੀ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਵਿਆਹੁਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ!

ਆਮਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਵਜੀਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਸਾਕ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿਹਾ! ਵਜੀਰ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗਾ ਸਾਕ ਕਿਥੋਂ ਲੱਭੇ।

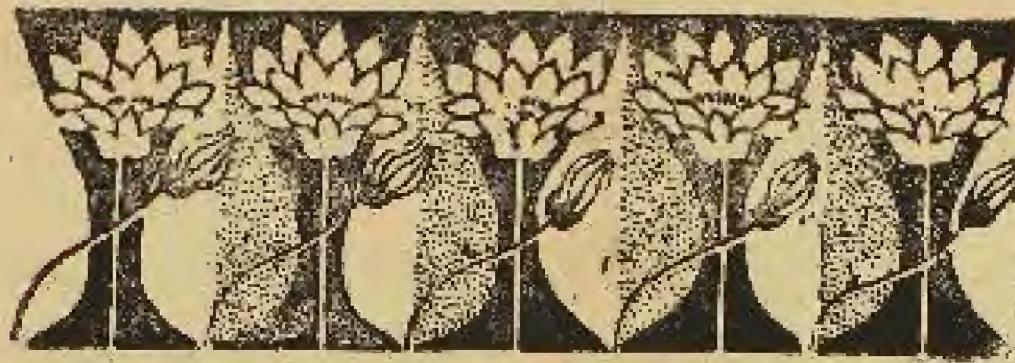
ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਸ਼ਹਿਰਜ਼ਾਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਉਹਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ, ਜਿਸ ਤੇ ਵਜੀਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਹਿਰਜ਼ਾਦੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਤੁਸੀਂ ਫਿਕਰ ਨ ਕਰੋ। ਮੇਰਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿਓ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਂ ਆਪੇ ਸਾਂਭ ਲਵਾਂਗੀ।”

ਸ਼ਹਿਰਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਕ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੀ।

ਸ਼ਹਿਰਜ਼ਾਦੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਇਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਹਿਰਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਅਕਲ ਅਤੇ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਮੌਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਾਣੀ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਇਹਨਾਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਇਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗਰਹਿ ਨੂੰ “ਅਲਫ਼ ਲੈਲਾ”, ਭਾਵ ‘ਕਾਲੀ ਰਾਤ’, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਪਰਸਿਧ ਹਨ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦ੍ਰਿਆਂ ਸਭ ਕਹਾਣ੍ਹਾਂ “ਅਲਫ਼ ਲੈਲਾ” ਵਿਚੋਂ ਹਨ।

ਬਗਦਾਦ ਦਾ ਸੇਦਾਗਰ

ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਅਮੀਰ ਸੇਦਾਗਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਚੰਗਾ ਵੱਡਾ ਪਰਵਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਨ। ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਿਨ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬਿਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਹਦੇ ਕੇਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਸੂ ਵੀ ਸਨ। ਉਹਨੂੰ ਰਬ ਵਲੋਂ ਪਸੂਆਂ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਭੇਤ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੰਤ ਸੀ।

ਪਸੂਆਂ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਕੇਲ ਇਕ ਢੱਗਾ ਅਤੇ ਇਕ ਖੋਤਾ ਵੀ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਖੁਰਲੀ ਕੇਲ ਕੇਲ ਹੀ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਪੱਠੇ ਖਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਛੋਲ ਲੈਂਦੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਤਰਕਾਲਾਂ ਵੇਲੇ ਸੇਦਾਗਰ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਹੋਸ਼ ਖੋਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਉਹਨੇ ਢੱਗੇ ਅਤੇ ਖੇਤੇ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਘੁਸਫਲ ਮੁਸਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ।

ਢੱਗਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੌਤੀ ਮਣਸ ਕੇ ਇਹ ਜਨਮ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਲੇ ਲੁਟਦਾ ਹੈ, ਮਿਤਰਾ! ਤੇਰੀਆਂ ਖਾਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ। ਟਹਿਲੀਏ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਪਏ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਐਨ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਤੈਨੂੰ ਤਾਜ਼ੇ ਪੱਠੇ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਪੀਣ ਨੂੰ ਚਸਮੇ ਦਾ ਠੰਡਾ ਠਾਰ ਪਾਣੀ ਲਿਆ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਤੇਰੀ ਥਾਂ ਸੀਸੇ ਵਾਂਝ ਸਾਫ਼ ਰਖਦੇ ਨੇ!

“ਪਰ, ਯਾਰ, ਰਤੀ ਮੇਰੇ ਵਲ ਵੇਖ। ਅੱਧੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤਕ ਪੰਜਾਲੀ ਵਿਚ ਜਕੜੀ ਮੇਰੀ ਧੋਣ ਹੀ ਆਕੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਲ ਕਾਹੂੰਦਿਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਖੁੱਚਾਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਸੋਟੇ ਦੀਆਂ ਲਾਸਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਦਿਨ

ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਰਾਤ ਪੈਣ ਤਕ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਾਹ ਮੈਨੂੰ ਰਗਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮੇਰਾ ਈਂਠੀ ਨਾ ਚਿੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਏ, ਜਿੱਦਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਪਸੂ ਮਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ!

“ਤੇ ਫੇਰ, ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਟੁੱਟੇ ਭੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਖੁਰਲੀ ਲਾਗੇ ਲਿਆ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਖੜੋਨ ਜੋਗੀ ਵੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪੱਠਿਆਂ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰਦਾ ਆਂ ਤਾਂ ਨਿਰੀ ਖੇਹ ਈਂਠੀ ਖੇਹ ਹੁੰਦੀ ਏ! ਤੇ ਮੇਰੀ ਥਾਂ ਵਲ ਵੇਖ ਲੈ। ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਗੋਹੇ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਨਾਲ ਈਂਠੀ ਲਿਬਤਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਆਂ ਤੇ ਦਿਣੇ ਧੂਪ ਵਿਚ ਗੋਹੇ ਦੇ ਸੁੱਕਣ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਪਿੰਡਾ ਹੋਰ ਆਕੜ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਛੱਡਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਸੁੱਕੀਆਂ ਪਾਥੀਆਂ ਵਾਂਝ ਤੜ੍ਹ ਤੜ੍ਹ ਛਿਗਦਾ ਏ।

“ਪਰ ਤੂੰ ਏਂ! ਕਦੀ ਕੱਖ ਭੇਨ ਕੇ ਵੀ ਦੂਹਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੋਇਆ ਜੇ ਕਦੀ ਮਾਲਕ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ। ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਤੇਰੀ ਸੈਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ! ਰੇਸਮੀ ਤੇਰੇ ਤੇ ਕਾਠੀ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਲਾਲ ਫੁੰਮਣ ਤੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਲਗੀ ਵਾਂਝ ਸੱਜ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਏ; ਮਣਕਿਆਂ ਤੇ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਦੇ ਹਾਰ ਤੇਰੇ ਗਲ ਵਿਚ ਲਿਸਕਾਂ ਪਏ ਮਾਰਦੇ ਨੇ। ਤੇ ਫੇਰ, ਸੱਹਣਿਆਂ, ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਵਿੰਗਾ ਹੋ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਏ! ਤੇਰੀ ਟਹੁਰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਏ!

“ਸੇ ਤੂੰ ਮੈਜਾ ਮਾਣਦਾ ਏਂ ਤੇ ਮੈਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੜਿਆ ਬਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਆਂ। ਤੂੰ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰਦਾ ਏਂ ਤੇ ਨੌਂਦ ਮੇਰੇ ਲਾਗੇ ਨਹੀਂ ਫੜਕਦੀ। ਮੈਂ ਭੁੱਖਾ ਭਾਣਾ ਉਥਾਸੀਆਂ ਲੈਂਦਾ ਆਂ ਤੇ ਤੂੰ ਗੁਲਛੁੰਗੇ ਉਡਾਉਂਦਾ ਏਂ। ਤੇਰੀਆਂ ਖਾਤਰਾਂ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਡ ਸੇਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ!”

ਜਦੋਂ ਖੇਤੇ ਨੇ ਢੱਗੇ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜੀ ਉੱਚੀ ਸਾਰੀ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਪਾਜੀਆ, ਤੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਬਦੋਬਦੀ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ! ਤੂੰ ਨਿਰਾ ਅਕਲ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਏ! ਮੂਰਖਾ, ਤੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਜੂ ਜਾਨ ਮਾਰਦਾ ਏ, ਦਿਹ ਕਿੱਥੋਂ ਦੀ ਅਕਲ ਏ! ਸਵੇਰੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਨਖਿੱਧਾਂ ਵਾਂਝ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੱਡ ਗੋਡੇ ਰਗੜੇ ਤੇ ਕਿਧਰੋਂ ਜਾ ਕੇ ਰਾਤ ਪੈਣ ਤੇ ਮੁੜ ਆਪਣੀ ਖੁਰਲੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਿਆ!

“ਨਕਾਰਿਆ, ਸੁਣ ਧਿਆਨ ਨਾਲ! ਕਦੀ ਕਦੀ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤ ਚਲਾਕੀ ਵੀ ਵਰਤ ਲਈ ਦੀ ਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਲਾਗੇ ਆ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਚੁਪ ਚਾਪ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦਾ ਏਂ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਖੁਸ਼ ਏਂ! ਜਦੋਂ ਪੱਠੈ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਸੁਟਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹਾਬਤਿਆਂ ਵਾਂਝ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਗੈਂਦਾ ਏਂ ਤੇ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਬੜਾ ਪਰਸੰਨ ਏਂ। ਪਰ ਜੋ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਜਿੱਦਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਆ, ਉੱਦਾਂ ਈਂਠੀ ਕਰ।

“ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਲਈ ਜਾਏਂ, ਤੂੰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਲਿੱਟਣ ਲਗ ਜਾਇਆ ਕਰ। ਤੇ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਝੰਬ ਦੇਣ, ਤੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਢੁੱਠੀਂ। ਜੇ ਉਠੋਂ ਵੀ ਖੜ੍ਹਵੇਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਲਿਟ ਜਾਈਂ।”

“ਅੰਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ, ਤੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਤਕ ਨ ਲਾਈਂ। ਪੱਠਿਆਂ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਫੂਕਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਈਂ। ਉਹ ਸਮਝਣਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਬਿਮਾਰ ਏਂ। ਦੋ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਂ, ਫੇਰ ਵੇਖੀਂ ਕਿਦਾਂ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਪਿਛੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ।”

ਜਦੋਂ ਢੱਗੇ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਖੋਤੇ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਵਾਹ, ਬਈ ਵਾਹ, ਕੀ ਕਹਿਣੇ ਤੇਰੀ ਨੇਕ ਸਲਾਹ ਦੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਏਨਾ ਚਿਰ ਮੂਰਖ ਈਕ ਰਿਹਾ ਆਂ। ਪਰ ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੱਲ੍ਹੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਮੂਰਖਤਾ ਦੇ ਘੱਟ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆ ਏ।”

ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸੇਦਾਗਰ ਲਾਗੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਲਈਆਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਹਾਲੀ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਢੱਗੇ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਹਰ ਤੌਜ ਵਾਂਝ ਉਹਦੀ ਧੋਣ ਤੇ ਪੰਜਾਲੀ ਪਾਈ, ਪਰ ਢੱਗਾ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਅੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਹਾਲੀ ਨੇ ਬਥੇਰੀ ਹੱਲਾ ਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਕਿੱਥੇ। ਢੱਗਾ ਹਿਲਣ ਤਕ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਂਦਾ। ਹਾਲੀ ਬੜਾ ਤੱਤਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸੋਟੇ ਨਾਲ ਖੂਬ ਝੇਬਿਆ। ਇਸੇ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਲੀ ਥੱਲੇ ਜਾ ਪਈ ਅਤੇ ਢੱਗਾ ਉਥੋਂ ਨੌਜ ਉਠਿਆ। ਪਰ ਹਾਲੀ ਵੀ ਉਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਛੱਡਣ ਵਾਲੀ ਬਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਢੱਗੇ ਨੂੰ ਜਾ ਘੇਰਿਆ ਅਤੇ ਐਸਾ ਫੈਂਟਾ ਚਾਡ੍ਹਿਆ ਕਿ ਢੱਗਾ ਉਥੇ ਹੀ ਵਿੱਛ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਢੱਗਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਪਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਜਰਾ ਕੰਮ ਨ ਕੀਤਾ। ਸਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆ ਕੇ ਪੱਠੇ ਪਾਏ ਗਏ, ਉਹਨੇ ਉਹਨਾਂ ਵਲ ਮੂੰਹ ਤਕ ਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਹਉਂਕੇ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸਵੇਰ ਸਵੇਰ ਜਦੋਂ ਹਾਲੀ ਉਥੇ ਆਇਆ, ਉਹਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਢੱਗੇ ਦੀ ਖੁਰਲੀ ਉੱਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਠਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪ ਚਿੱਕੜ ਅਤੇ ਗੋਹੇ ਨਾਲ ਲਿਬੜਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, “ਉਹ ਹੋ। ਇਹ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਾ ਬਿਮਾਰ ਏ। ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਈਕ ਕਲ ਇਹਨੂੰ ਗਾਰੀਬ ਮਾਰ ਕੀਤੀ। ਵਿਚਾਰੇ ਦੇ ਪੱਠੇ ਵੀ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉੱਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਏ ਨੇ।”

ਸੋ ਉਹ ਸੇਦਾਗਰ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗਲ ਜਾ ਸੁਣਾਈ। ਪਰ ਸੇਦਾਗਰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿੱਚੋਂ ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਹਾਲੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਜਾ, ਅਜ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਲੈ, ਜਾ ਤੇ ਇਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਢੱਗੇ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈ।”

ਸੇ ਹਾਲੀ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹਲ ਅੱਗੇ ਜੋਈ ਰਖਿਆ। ਖੋਤਾ ਇਤਨੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਥੱਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਲੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹਦੀ ਵੱਖੀ ਵਿਚ ਇਕ ਜੜ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਹਿਕ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸਾਮ ਪਈ ਤਾਂ ਖੋਤੇ ਦੇ ਗਲੋਂ ਹਲ ਲਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚ ਜਰਾ ਵੀ ਸਾਹ ਸੱਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਚਾਰਾ ਬੁਰੇ ਹਾਲੀਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲੰਗੜਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਵੱਖੀਆਂ ਲਾਸਾਂ ਨਾਲ ਨੀਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ।

ਹਾਲੀ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਝੰਬ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਧਰ ਢੱਗਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੁੱਲੇ ਲੁੱਟਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਦੇ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮਾਰ ਲਵੇ। ਕਦੇ ਜਰਾ ਪੂਛ ਨਾਲ ਮੱਖੀਆਂ ਉਡਾ ਲਵੇ। ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਕਿੱਲੇ ਦੇ ਗਿਰਦ ਦੋ ਕੁ ਭੁਆਂਟਣੀਆਂ ਹੀ ਲੈ ਲਵੇ। ਰਾਤ ਪੈਣ ਤਕ ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਖਿੜ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੀਆਂ ਵੇਖਿਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਹੋ ਅਕਲ ਦੇ ਸਾਗਰ, ਤੇਰੀ ਈ ਨੇਕ ਸਲਾਹ ਦੀ ਬਦੈਲਤ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਸੰਹਿਰਿਆ ਏ। ਅਜ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਏਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਏ। ਮੈਂ ਕਿਸਤਰੂਂ ਤੇਰਾ ਜਸ ਗਾਵਾਂ।”

ਪਰ ਖੋਤਾ ਰੋਣੀ ਬੂਬੀ ਬਣਾਈ ਚੁਪ ਚਾਪ ਖੜਾ ਰਿਹਾ। ਉਹਦੀ ਐਸੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਗੱਲ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਹਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ

ਸਿਕਦਿਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ । ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, "ਇਹ ਸਾਰੀ ਮੁਸੀਬਤ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਦੀ ਬੇਵਕੂਫੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਏ । ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਬਲਾ, ਖਾਹ ਮਖਾਹ ਗਲ ਸਹੇਡ ਲਈ ਏ । ਖੈਰ, ਮੈਨੂੰ ਘਬਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ । ਰੱਬ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਅਕਲ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਲਾ ਮਰੋੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਢੱਗਾ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਏ । ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਬੜੀ ਭੁਗਤ ਸੌਰੇਗੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਜੀਉਣਾ ਮੁਹਾਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ।"

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਖੋਤੇ ਨੇ ਪੱਠੇ ਖਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ । ਢੱਗਾ ਕੈਲ ਖੜਾ ਉਹਨੂੰ ਸਲਾਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੱਕਦਾ ।

ਉਸੇ ਰਾਤ ਸੌਦਾਗਰ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਚੰਦਰਮੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤੇ ਬੈਠਾ ਗੱਪਾ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਖੋਤੇ ਨੇ ਢੱਗੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ "ਸੁਣਾ, ਬਈ ! ਫੇਰ ਕਲ ਲਈ ਤੇਰਾ ਕੀ ਇਗਾਦਾ ਏ ?"

ਢੱਗੇ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, "ਇਗਾਦਾ ਕੀ ਹੋਣਾ ਏ । ਤੂੰ ਜਿਹੜੀ ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ ਏ ਉਹਦੀ ਰੀਸ ਨਹੀਂ । ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਇਹ ਨੁਸਖਾ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ । ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮੌਜ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਆਂ । ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਏ !"

ਪਰ ਖੋਤੇ ਨੇ ਸਿਰ ਫੇਰਿਆ ਅਤੇ ਆਖਿਆ, "ਨਾ, ਨਾ ! ਕਿਤੇ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰ ਬੈਠੋ !"

"ਕਿਉਂ ?" ਢੱਗੇ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ । ਖੋਤੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਕੋ ਗੱਲ ਸਦਾ ਲਈ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਬੇਨੂੰ ਛੱਡੀਦੀ । ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਪੁਠੀ ਵੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਏ । ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ । ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਕਹੋਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਵਾਂ । ਮੈਂ ਅਜ ਹੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਏ, 'ਜੇ ਬੈਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਲ ਵੀ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਕਸਾਈ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਓ । ਇਹ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਦੇ ਕੰਮ ਈ ਆਉ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹਦੀ ਖੱਲ ਵੇਚ ਕੇ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਈ ਵਟ ਲਵਾਂਗੇ ।' ਇਹ ਤੂੰ ਹੁਣ ਸੋਚ ਲੈ । ਕਿਤੇ ਹਾਸੇ ਦਾ ਮੜਾਸਾ ਈ ਨਾ ਬਣ ਜਾਏ । ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ ! ਤੂੰ ਅੱਗੋਂ ਆਪਣਾ ਪੜਿਆਂ ਵਿਚਾਰ ।" ਜਦੋਂ ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣਿਆ, ਉਹ ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹਸ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਤਨਾ ਹਸਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, "ਕੋਈ ਐਸੀ ਵੈਸੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੋਈ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਹਾਸਾ ਕਾਹਦਾ ਏ ?"

ਉਹਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, "ਢੱਗੇ ਤੇ ਖੋਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਹਾਸਾ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ ।"

ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਪਤਾ ਲਗੇ । ਉਹ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ।”

ਸੰਦਾਗਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਇਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਕਦਾ ।”

ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਸਣਾ ਪਏਗਾ ।”

ਸੰਦਾਗਰ ਨੇ ਛੇਰ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜੂ ਏ ਮੈਂ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਸੜਾ ਮੰਤ ਏ ।”

ਪਰ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਝੂਠ ਏ । ਮੈਨੂੰ ਭੇਲੀ ਭਾਲੀ ਸਮਝ ਕੇ ਠਗਦੇ ਓ । ਹਸ ਮੇਰੇ ਤੇ ਰਹੇ ਓ ਤੇ ਨਾਂ ਪਸੂਆਂ ਦਾ ਲਾਂ ਰਹੇ ਓ । ਮੈਥੇ ਜ਼ਰੂਰ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਲੁਕਾ ਰਹੇ ਓ । ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਸੇਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਚਲੀ ਜਾਣਾ ਏ ਤੇ ਮੁੜ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ।”

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਬੈਠ ਗਈ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਰੋਣ ਲਗ ਪਈ । ਸੰਦਾਗਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਸੁਦੈਣ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ ? ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰ ਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ । ਐਵੇਂ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ ।”

ਪਰ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਜਿੱਦੀਂ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਬਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਸਚ ਦੱਸੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੱਸੇ ਕਿਉਂ ਓ ।”

ਸੰਦਾਗਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਭਲੀਏ ਲੋਕੇ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰੱਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਨਾਲ ਈ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਬਚਣਾ । ਖਾਮਖਾਹ ਦਾ ਅੜ੍ਹਬਪੁਣਾ ਛੱਡ ਦੇ ।”

“ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ । ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸੇ ਕਿ ਢੱਗੇ ਤੇ ਖੱਤੇ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਏ । ਏਥੇ ਕਿਸੇ ਬਹਿ ਰਹਿਣਾ ਏ । ਅੰਤ ਵੇਲਾਂ ਤਾਂ ਅਖੀਰ ਸਭ ਦਾ ਆਉਣਾ ਈ ਏ ।”

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਉਹਦੇ ਖਹਿੜੇ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਬੜਾ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਹੋਇਆ । ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨਾਲ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਅੱਛਾ, ਤਾਂ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਪਿਛੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਕ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ । ਤਾਂ ਜੇ ਮੈਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਵਸੀਅਤ ਕਰ ਜਾਵਾਂ ।”

ਸੌਦਾਗਰ ਕੇਲ ਇਕ ਕੁੱਤਾ, ਇਕ ਕੁੱਕੜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਹ ਕੁੱਕੜੀਆਂ ਵੀ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਕੁੱਤੇ ਅਤੇ ਕੁੱਕੜ ਨੂੰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ। ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਕੁੱਕੜ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਾਲਕ ਮਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ।” ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਅੜੀ ਹੋਈ ਏ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਸੇ। ਉਹਦੇ ਸਮਝਾਣ ਬੁਝਾਣ ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਬਾਜ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ।”

ਕੁੱਕੜ ਅਤੇ ਕੁੱਤਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੁੱਕੜ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਸਾਡਾ ਮਾਲਕ ਆਖਦਾ ਤਾਂ ਏ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਗੈਬ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਏ, ਪਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਰ ਸਕਦਾ!”

ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ ?”

“ਕਿਉਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ! ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਦਵੇ

ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਸਦਾ ਲਈ ਸੁਦਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਉਹਦੀ ਮੇਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਏ ।
ਬਸ ਇਸੇ ਡਰ ਨਾਲ ਦੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਿੱਦ ਛੱਡ ਦਵੇਗੀ ।”

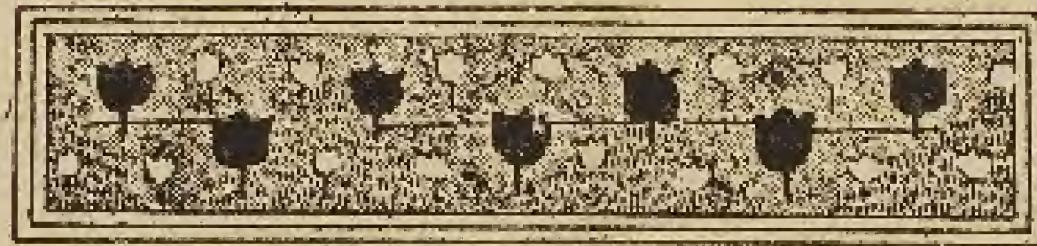
ਸੌਦਾਗਰ ਭੁੱਕੜ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ । ਉਹ ਉੱਸੇ ਵੇਲੇ
ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਹਾਂ ਸੱਚ,
ਇਹ ਦਸਣਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭੁਲ ਈ ਗਿਆ ਸਾਂ ਕਿ ਭੇਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਾਲ ਦੀ
ਸੁਦਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਦਾ ਏ ! ਸੇ ਤੂੰ ਵੀ ਮਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾ ।”

ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਉੱਡ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਘਬਰਾ ਕੇ
ਬੋਲੀ, “ਨਾ, ਨਾ, ਇਹੋ ਜਹੀ ਗਲ ਸੁਣਨੋਂ ਕੀ ਬੁੜਿਆ ਏ ! ਮੈਂ ਸੁਦੈਣ ਬੋੜੀ ਆਂ । ਮੈਂ ਤਾਂ
ਐਵੇਂ ਹੱਸ ਰਹੀ ਸਾਂ !”

ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਆਖਿਆ—“ਚੰਗਾ ! ਫੇਰ ਨਾ ਕਦੀ ਪੁੱਠੇ ਸਿੱਧੇ ਸਵਾਲ ਕਰੋਂ ।”

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੌਦਾਗਰ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰਹਿਣ ਲਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ
ਨੇ ਫੇਰ ਕਦੀ ਅੜੀ ਨ ਕੀਤੀ ।

ਦੇ ਦੇਸਤ

ਬਗਦਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸੈਦਾਗਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ । ਉਸਦਾ ਦਿੱਕੇ ਇਕ ਲੜਕਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਅਬੂਹਸਨ ਸੀ । ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦਾ ਲੜਕਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਬੜਾ ਗੁਣੀ ਅਤੇ ਅਕਲਮੰਦ ਨਿਕਲੇ । ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਸਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ । ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਕ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲਈ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਛੇਡਾ ਤਿਆਰ ਰਖਦਾ ਸੀ । ਜੇ ਕਦੀ ਉਹਦਾ ਲੜਕਾ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਭੁਲ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਖੂਬ ਖੜਕਦੀਆਂ ।

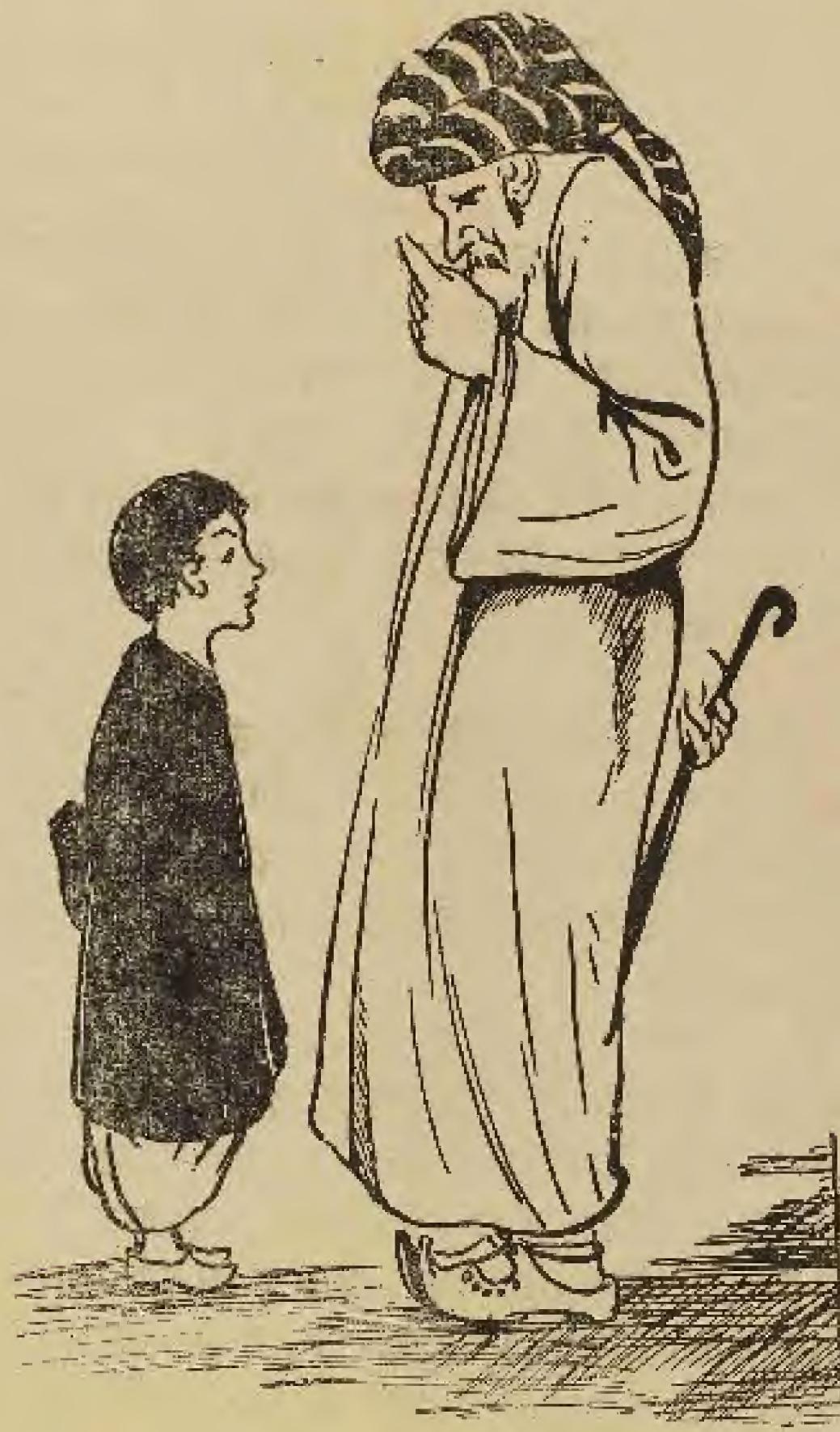
ਅਬੂਹਸਨ ਅਜੇ ਛੋਟਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦਾ ਪਿਤਾ ਗੁਜਰ ਗਿਆ । ਫੇਰ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਛਿਕਰ ਛਾਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਪਿਤਾ ਬੜਾ ਅਮੀਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਲਈ ਕਾਫੀ ਦੰਲਤ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ । ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਕੀਤੇ । ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਖਾਣ ਖਰਚਣ ਲਈ ਅਲੱਗ ਕਰ ਲਿਆ ।

ਉਸ ਪਾਸ ਖੁਲ੍ਹਾ ਪੈਸਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਦੇ ਕਈ ਐਰਾ ਵਗੈਰਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਏ । ਇਹ ਸਭ ਉਹਨੂੰ ਜੇਕਾਂ ਵਾਂਡ ਚੰਬੜੇ ਰਹੇ ਜਦ ਤਕ ਕਿ ਉਹਦਾ ਅੱਧਾ ਧਨ ਖਤਮ ਨ ਹੋ ਗਿਆ । ਜਦੋਂ ਖਰਚਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਪਾਸ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ । ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਗਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਉਣ ਲਗ ਪਏ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਅਬੂਹਸਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਅਬੂ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਸਾਬ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ।

ਆਪਣੇ ਮਤਲਬੀ ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਬਾਕੀ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਜੁਗਤ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਲਗਾ । ਉਹਨੇ ਪਰਣ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਉਹ

ਨਾਵਾਕਛਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗਲ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰ ਹੋਜ਼ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮਿੱਤਰ ਬਣਾਏਗਾ ।

ਸੇ ਉਹ ਹਰ ਹੋਜ਼ ਸਹਿਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁਲ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਏਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਮ ਲਾਂਘਾ ਸੀ । ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਨਬੀ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਦਾ, ਉਹ ਇਕ ਰਾਤ ਲਈ

ਅਬੂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਅਬੂ ਪਾਸੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਉਹਨੂੰ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਭਲਕ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰ ਉਹਨੂੰ ਘਰੋਂ ਤੋਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਅਬੂਹਸਨ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕਦੀ ਕਲਾਮ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ।

ਉਹ ਪੂਰਾ ਇਕ ਸਾਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਉਹ ਹਰ ਗੈਜ਼ ਵਾਂਝ ਪੁਲ ਤੇ ਬੈਠਾ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਮਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਖਲੀਫਾ ਹਾਰੂਉਲਰਸੀਦ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕ ਰਾਂ ਸਮੇਤ ਉੱਥੋਂ ਲੱਖਿਆ। ਅਬੂਹਸਨ ਖਲੀਫ਼ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਪਛਾਣ ਸਕਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦਾ ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ ਬਗਦਾਦ ਦੇ ਗਲੀ ਕੂਚਿਆਂ ਦੀ ਗਸਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਬੂ ਨੇ ਉਹਦਾ ਹਥ ਫੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਜਨਾਬ, ਜੇ ਖੇਚਲ ਨ ਸਮਝੋ ਤਾਂ ਅਜ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਓ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ੋ ।”

ਖਲੀਫ਼ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਉਹ ਅਬੂਹਸਨ ਦਾ ਸੁਹਣਾ ਅਤੇ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਘਰ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਕੰਧਾਂ ਤੇ ਬੜੇ ਸੁਹਣੇ ਸੁਹਣੇ ਰੰਗੀਨ ਚਿਤਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੰਗੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਛੂਹਾਰਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਖਲੀਫ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਆਉਭਗਤ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਆਂ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਇਸਦਾ ਇਨਾਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਅਂ। ਕੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਵਨ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਦਸ ਸਕਦਾ ਏਂ ?”

ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਹਜ਼ੂਰ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਆਖਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਏ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਣਾ ।”

ਖਲੀਫ਼ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕਿਵੇਂ ?”

ਇਸ ਤੇ ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਉਹਦੇ ਫਰੇਈ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੇ ਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸੀ ਸਭ ਕਹਿ ਸੁਣਾਈ। ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਖਲੀਫ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੇਰਾ ਰੋਜ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਏ।”

ਜਦ ਖਲੀਫ਼ ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਅਬੂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਬੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਹਜ਼ੂਰ, ਸਾਡੇ ਮਹੱਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੜੀਅਲ ਜਿਹੈ ਮੁਲਾਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਰੰਗ ਰਾਗ ਤੇ ਰੰਣਕ ਲਗਦੀ ਏ, ਉਹ ਬੜਾ ਤਪਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕੰਨ ਭਰ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਪਾਦਿਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਕੰਜਾ ਖਿਚ ਦਵਾਂ।”

ਖਲੀਫ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ। ਬੁਰੇ ਦੇ ਸਿਰ ਸਦਾ ਸਵਾਹ ਪੈਂਦੀ ਏ।”

ਤਾਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਅਬੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਜਹਾਂ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਖਲੀਫ਼ੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਪਿਆਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਘੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਉਹਨੂੰ ਘੂੰਕੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਅਬੂ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਖਲੀਫ਼ੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਅਬੂਹਸਨ ਨੂੰ ਸਾਹੀ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਲੈਜਾ ਕੇ ਪਲੰਘ ਉੱਤੇ ਲਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਖਲੀਫ਼ੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਬੂਹਸਨ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਮੁਮਕਿਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਏ ਕਿ ਉਹ ਖਲੀਫ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਖਲੀਫ਼ਾ ਆਪ ਮਹੱਲ ਦੇ ਇਕ ਚੌਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੁਕ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਸਵੇਰ ਸਾਰ ਅਬੂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਖੁਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਵੇਖ ਕੇ ਅਤੇ ਟਹਿਲੀਏ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਬੜਾ ਅਚੰਭਾ ਹੋਇਆ।

ਇਕ ਟਹਿਲੀਏ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਦੇ ਮਾਲਿਕ, ਸਹਿਨਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਵੇਰ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਵੇਲਾ ਦੇ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੇਮ ਨਾਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਗਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏ।”

ਅਬੂ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੀ ਰਸਮੀ ਪੜਦਿਆਂ ਵਲ ਅਤੇ ਕਦੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕੰਧਾਂ ਵਲ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਖਰ ਉਹਨੂੰ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਸੁਫ਼ਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਸੱਚ ਸੱਚ ਦਸ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਆਂ ਤੇ ਕੈਣ ਆਂ।”

ਨੌਕਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਹਜ਼ੂਰ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੇਸ ਦੇ ਖਲੀਫ਼ਾ ਓ !” ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ? ਖਲੀਫ਼ਾ ? ਤੂੰ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠ ਬਕ ਰਿਹਾ ਏਂ ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਬੂਹਸਨ ਆਂ।”

ਪਰ ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਨੌਕਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਗੱਲ ਹੀ ਦੁਹਰਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਮੁਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਲੀਫ਼ਾ ਹੀ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਨੌਕਰ ਉਹਨੂੰ ਕਪੜੇ ਪਵਾਉਣ ਲਈ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਲ ਹੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ ਵਿਚ ਉਹ ਖਲੀਫ਼ਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਨੌਕਰ ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੜੀ ਕੀਮਖਾਬ ਦੀ ਚੁੱਤੀ ਲੈ ਆਇਆ ਜਿਹੜੀ ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਡਰਦਿਆਂ ਡਰਦਿਆਂ ਪਾਈ। ਦੂਜਾ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿਰਮਚੀ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਹਥ ਪਵਾਉਣ ਲਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਤੌਜਾ ਉਹਦੇ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਚੋਗਾ ਲੈ ਆਇਆ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ ਹੋਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਨੌਕਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਸਹਿਰ 'ਦੇ ਪਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਜੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਦਸਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਤੇ ਛੇਰਨ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ।"

ਅਬੂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਚੰਗਾ ਮੌਕਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੇ ਛੇਰਨ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹਦੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਮਸੀਤ ਦੇ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਛਿੱਤਰ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਖੋਤਿਆਂ ਤੇ ਪੁੱਠੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਫੇਰਿਆ ਜਾਏ ਅਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਗਵਾਂਦੀਆਂ ਨਾਲ ਬਦਸ਼ਲੂਕੀ ਕਰੇਗਾ ਉਹਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੋਏਗੀ ।

ਨੌਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ । ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੁਕਮ, ਹਜ਼ੂਰ !"

"ਹਾਂ", ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮਸੀਤ ਦੇ ਨਾਲ ਈਕ ਭੀੜੀ ਜਿਹੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਅਬੂਹਸਨ ਦਾ ਘਰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਆਉ ।"

ਜਦੋਂ ਨੌਕਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ । ਉਹਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਜਗਮਗ ਕਰ ਰਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖਾਣੇ ਮੇਜ਼ ਤੋਂ ਸਜੇ ਪਏ ਸਨ । ਉਹਨੇ ਸੋਚਿਆ, "ਰਾਤ ਵਾਲਾ ਮਹਿਮਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਜਿੰਨਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੋਣਾ ਏ ਜਿਨ੍ਹੇ ਉਹਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਈਕ ਪਰੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ ਏ । ਇੱਥੇ ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਅਜੀਬ ਤੋਂ ਅਜੀਬ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਏ ।" ਹਾਲੀਂ ਉਹ ਇਹ ਸੋਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨੇ ਉਹਦੇ ਲਈ ਸਰਾਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਸਨੂੰ ਪੀਂਦਿਆਂ ਹੀ ਅਬੂ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ ।

ਖਲੀਫਾ ਹਾਰੂਉਲਰਸੀਦ ਅਪਣੀ ਲੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਬੂਹਸਨ ਨੂੰ ਚੁਕਵਾ ਕੇ ਉਹਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਅਬੂਹਸਨ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਹਨੌਰੇ ਹੀ ਜਾਗ ਆ ਗਈ । ਉਹਨੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ । ਸਭ ਥਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਚੁਪ ਚੁਪ ਸੀ । ਉਹਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨ ਮਿਲਿਆ । ਆਖਰ ਜਦ ਉਹ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ, ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਡੱਜੀ ਡੱਜੀ ਉਹਦੇ ਪਾਸ ਆਈ ।

ਅਬੂ ਅਜੇ ਤਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਲੀਫਾ ਹੀ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਅਬੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਬੁਢੀਏ ! ਤੂੰ ਕੈਣ ਝੋਂ ਤੇ ਏਥੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈ ਏ ?"

ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ; "ਮੈਂ ਆ ਤੇਰੀ ਮਾਂ, ਬੇਟਾ !"

ਅਬੂ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਕੜਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਤੇਰੀ ਅਕਲ ਟਿਕਾਣੇ ਦੇ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਖਲੀਫਾ ਆ, ਸਾਰੇ ਦੇਸ ਦਾ ਰਾਜਾ ।

ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਘਬਰਾ ਕੇ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ, "ਚੁਪ ਕਰ, ਬੇਟਾ ! ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਡੀਂਗਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਦੀਆਂ । ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਈ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਨਾ ਬੱਝ ਜਾਈਏ । ਹਾਲੀਂ ਕਲ ਦੀ ਖਲੀਫਾ ਨੇ ਤੇਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸੇ ਬਾਹਰ ਕਢ ਦਿੱਤਾ ਏ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸੰ ਮੁਹਰਾਂ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ ।"

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਅਬੂ ਹੋਰ ਵੀ ਉੱਚੀ ਕੜਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਮੈਂ ਦੀ ਤਾਂ ਕਲ ਤੈਨੂੰ ਸੰ ਮੁਹਰਾ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ ।"

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹਨੇ ਇਕ ਸੋਟੀ ਫੜੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਮਾਰਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖਲੀਫਾ ਹੈ । ਰੌਲਾ ਗੌਲਾ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਗਵਾਂਢੀ ਭੱਜੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਹਬੋਂ ਛੁਡਾਇਆ ।

ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆਂ ਕਿ ਅਬੂ ਜਰੂਰ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਹਥ ਜਕੜ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਗਲ ਵਿਚ ਇਕ ਮੋਟੀ ਸਾਰੀ ਜੰਜੀਰ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਹਨੇਰੀ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਬੂਹੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਖੂਬ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤੀ । ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਖਾਣ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਬੜੀ ਬਕਬਕੀ ਜਿਹੀ ਦਵਾਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ।

ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਰੇ ਹਾਲ ਬੰਕੇ ਦਿਹਾੜੇ ਦਸ ਕੁ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਨ ਲਈ ਆਈ । ਉਹਨੇ ਬਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਅਬੂ ਨਿਮੋਝੂਣਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਚੁਪ ਚਾਪ ਬੈਠਾ ਹੈ । ਮਾਂ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਮਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਤੇ ਹੱਥ ਚੁਕਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਬੜੀਆਂ ਮੂਰਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ । ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਭੁਲ ਬਖਸ਼ ਦੇ ।" ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਬੂ ਤੇ ਬੜਾ ਤਰਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਅਬੂ ਨੂੰ ਉਸ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਘਰ ਲੈ ਗਈ ।

ਹਣ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਅਬੂ ਦਾ ਸੁਦਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਾ ਕਈ ਦਿਨ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਮਾਰੇ ਘਰ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ । ਪਰ ਇਕੱਲਾ ਚੁਪ ਬਹਿ ਬਹਿ ਕੇ ਉਹ ਤੰਗ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਝ ਹੀ ਪੁਲ ਤੇ ਜਾਣ ਲਗ ਪਿਆ । ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਝ ਉੱਥੇ ਬੈਠਾ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਖਲੀਫਾ ਫੇਰ ਇਕ ਸੰਦਾਗਰ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਉੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ।

ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ,

“ਓ ਦਗੇਬਾੜ ਜਿੰਨ ! ਤੂੰ ਈ ਮੈਨੂੰ ਖਲੀਫਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕੁਲੇਖਾ ਪਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੋਨ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ । ਕੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਫਸਾਉਣ ਆਇਆ ਏ ? ”

ਅਬੂਹਸਨ ਕਾਲ ਕੈਠਵੀ ਵਿਚ

ਖਲੀਫਾ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਕਿਉਂ, ਬਈ ! ਦਸ ਖਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਏ ? ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੈਂ ਕਿ ਤੇਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾ ਮਿਲੇ । ਕੀ ਤੇਰੀ ਮਨਸਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ? ”

ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਗਈ ਏ ਪਰ ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਨਾਲ ਈ ਮੁਫਤ ਦਾ ਰਗਾੜਿਆ ਗਿਆ ਆਂ ਨ । ਪਰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਦੇਵਾਂ ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਈ ਮੂਰਖਤਾ ਦੀ ਸਜਾ ਮਿਲੀ ਏ । ”

ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਬੂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਠੰਡਾ ਹੋਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਏ । ਖਲੀਫਾ ਅਬੂਹਸਨ ਨੂੰ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਬੇਗਮ ਜ਼ਬੈਦਾ ਦੀ ਇਕ ਗੋਲੀ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਸੀ, ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਉਹ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਨੇਕਦਿਲ ਐਰਤ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ । ਪਰ ਹੈ ਸਨ ਦੋਨੋਂ ਬੜੇ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰੂਪੇਆ ਪੈਸਾ ਜਲਦੀ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਅਬੂਹਸਨ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੈਸੇ ਦਾ ਹੁਣ ਕਿੱਥੋਂ ਪਰਬੰਧ ਕਰੇ । ਅਚਾਨਕ ਉਹਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਖਲੀਫਾ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਬੱਧੂ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂ ਨ ਉਹ ਵੀ ਉਸਤੋਂ ਆਪਣਾ ਬਦਲਾ ਲਵੇ ।

ਉਹਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਵਿਉਂਤ ਸੁਝੀ । ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਝੂਠੀ ਮੂਠੀ ਮਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰੀਏ । ਮੈਂ ਲੇਟ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕੱਢਣ ਪਾ ਦਈਂ ਤੇ ਰੋਂਦੀ ਪਿੱਟਦੀ ਬੇਗਮ ਜ਼ਬੈਦਾ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮੰਤ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣਾ ਦਈਂ । ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੱਬਣ ਲਈ ਦੋ ਸੰ ਮੁਹਰਾਂ ਦਵੇਗੀ । ਤੇ ਫੇਰ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆਏਗੀ । ਤੂੰ ਮਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਖਲੀਫਾ ਨੂੰ ਰੋਂਦਾ ਪਿੱਟਦਾ ਇਹ ਖਬਰ ਜਾ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਸੰ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਦਵੇਗਾ ।”

ਸੋ ਦੌਹਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ । ਪਹਿਲੋਂ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਰੋਂਦੀ ਕੁਰਲਾਉਂਦੀ ਬੇਗਮ ਪਾਸ ਗਈ । ਬੇਗਮ ਨੇ ਅਬੂ ਦੀ ਮੰਤ ਤੇ ਬੜਾ ਦੁਖ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖਰਚ ਲਈ ਦੋ ਸੰ ਮੁਹਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ । ਫੇਰ ਅਬੂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ । ਉਹ ਖਲੀਫੇ ਪਾਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੜੀ ਬੁਰੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਖਬਰ ਜਾ ਸੁਣਾਈ । ਬੇਗਮ ਵਾਂਝ ਖਲੀਫੇ ਨੇ ਵੀ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਦੀ ਮੰਤ ਤੇ ਦਿਲੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਅੰਤਮ ਕਿਰਿਆ ਲਈ ਦੋ ਸੰ ਮੁਹਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ।

ਅਬੂਹਸਨ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਆਪਣੀ ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੁਹਰਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖ ਕੇ ਬੜਾ ਚਿਰ ਹਸ ਹਸ ਦੂਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ।

ਉਪਰ ਜਦ ਖਲੀਫਾ ਜ਼ਬੈਦਾ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਗੋਲੀ ਦੀ ਮੰਤ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਜ਼ਬੈਦਾ ਬੜੇ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਖਲੀਫਾ ਨੂੰ ਅਬੂ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣਾਉਣ ਲਗ ਪਈ ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਖਲੀਫੇ ਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਤੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਟਪਲਾ ਲੱਗਾ ਏ ! ਉਹ ਤਾਂ ਅਬੂ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਮਰੀ ਏ ਨਾ ਕਿ ਅਬੂ !”

ਰਾਣੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਹੋਂਦ ਕਰਦੇ ਓ ! ਕਿਤੇ ਤੁਲੇਖੇ 'ਚ ਨਾ ਰਹਿਣਾ । ਉਹ ਤਾਂ ਅਬੂ ਮਰਿਆ ਏ । ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਇਥੋਂ ਹੋ ਕੇ ਗਈ ਏ । ਵਿਚਾਰੀ ਦਾ ਹੋ ਰੋ ਕੇ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਏ !"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤਕ ਤਕਰਾਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ । ਖਲੀਫਾ ਕਰੇ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਮਰੀ ਹੈ, ਰਾਣੀ ਕਸੇ ਅਬੂ ਮਰਿਆ ਹੈ । ਆਖਰ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਖਲੀਫਾ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੌਕਰ ਮਸਰੂਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਏ ।

ਅਬੂਹਸਨ ਅਗੇ ਹੀ ਤਾੜ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਖਲੀਫਾ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰ ਉਹਨਾਂ ਵਲ ਆਏਗਾ । ਇਸ ਲਈ ਜਦ ਉਹਨੇ ਦੂਰੋਂ ਮਸਰੂਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮਸਰੂਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਲ ਆ ਰਿਹਾ ਏ । ਮੇਰਾ ਮਿਆਲ ਏ ਕਿ ਖਲੀਫੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੌਣ ਮਰਿਆ ਏ । ਤੂੰ ਝਟ ਪਟ ਕੱਢਣ ਤਾਣ ਕੇ ਲੇਟ ਜਾ ਤੇ ਹਿੱਲੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ।"

ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਹਾਲੀਂ ਲੇਟੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਸਰੂਰ ਨੇ ਆ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ । ਅਬੂਹਸਨ ਬੁਰਾ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ ਬੂਹਾ ਖੌਲ੍ਹਣ ਗਿਆ । ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਤੇ ਕੱਢਣ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਮੁੜਦੇ ਪੈਰੀਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਉੱਥੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਉਹਨੇ ਖਲੀਫੇ ਨੂੰ ਜਾ ਦੱਸਿਆ ।

ਜਦੋਂ ਰਾਣੀ ਨੇ ਮਸਰੂਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ । ਉਹਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉਹਨੇ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਖਲੀਫੇ ਦਾ ਪੱਖ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਬੁੱਢੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨੂੰ, ਜਿਹੜੀ ਬੜੀ ਸਿਆਣੀ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਝੂਠ ਸੱਚ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ।

ਬੁੱਢੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਅਬੂ ਦੇ ਘਰ ਵਲ ਗਈ ! ਅਬੂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਰਾਣੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਭੇਜੇਗੀ । ਜੋ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਬਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਬੁੱਢੀ ਨੂੰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਬੁਝਾ ਕੇ ਕੱਢਣ ਤਾਣ ਕੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਜਾਰੇ ਜਾਰੇ ਰੋਂਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਹਾਏ ਵੇ ਕਿੱਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਏਂ, ਮੇਰੇ ਸਾਫ਼ੀਆਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੱਲੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ! ਹਾਏ ਵੇ ਰੱਖਾ, ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦਿਨ ਵਖਾਉਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੰਮਦੀ ਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਰ ਗਈ !"

ਬੁੱਢੀ ਨੇ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਜਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਹੁਣ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮਸਰੂਰ ਨੇ ਖਲੀਫੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਾ ਸਰ ਝੂਠ ਬੈਲਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਰਾਣੀ ਨੇ ਮਸਰੂਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਝਾੜ ਪਾਈ ਤਾਂ ਮਸਰੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਬੇਗਮ ਸਾਹਿਬਾ। ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਏ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ ਏ। ਇਹ ਬੁਢੜੀ ਬਖੇੜਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਝੂਠੀਆਂ ਸੱਚੀਆਂ ਬਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸੁਣਾ ਰਹੀ ਏ।”

ਬੁੱਢੀ ਨੈਕਰਰਾਣੀ ਆਪਣੇ ਤੇ ਲੱਗੀ ਇਸ ਤੁਹਮਤ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭੜਕ ਉੱਠੀ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਬਖੇੜਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਪਾ ਰਿਹਾ ਏਂ ਤੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਏਂ। ਕੁਝ ਸ਼ਰਮ ਕਰ। ਸਭ ਨੇ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਏਂ।”

ਜਦੋਂ ਇਹ ਝਗੜਾ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਖਲੀਫਾ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਸੇਚ ਸੇਚ ਕੇ ਉਹਨੇ ਇਹ ਫੇਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਇਕੱਠੇ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਝਗੜਾ ਨਜ਼ਿੱਠ ਆਉਣ।

ਸੋ ਇਸ ਫੇਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਅਬੂ ਦੇ ਘਰ ਵਲ ਤੁਰ ਪਏ।

ਜਦੋਂ ਅਬੂ ਨੇ ਚੌਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਇਹ ਖਬਰ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਜਾ ਦਸੀ। ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਰੰਗ ਡੱਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਦਸੋ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ ! ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਛਸ ਜਾਵਾਂਗੇ।”

ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਰਤੀ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ। ਤੂੰ ਵੀ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਤੇ ਕਛੁਣ ਪਾ ਲੈ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਆ। ਫੇਰ ਵੇਖੀਂ ਕੀ ਮੈਜ ਮੌਲਾ ਬਣਦਾ ਏ !”

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਚੁਪ ਚਾਪ ਕੱਛੁਣ ਤਾਣ ਕੇ ਲੇਟ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਚਾਰੇ ਜਣੇ-ਖਲੀਫਾ, ਰਾਣੀ, ਮਸਰੂਰ ਅਤੇ ਬੁੱਢੀ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਪਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ।

ਰਾਣੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਵੇਖੋ, ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਰੇ ਪਏ ਨੇ। ਅਬੂ ਤਾਂ ਮਰ ਈ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਵਿਚਾਰੀ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੰਤ ਦੇ ਦੁਖ ਨੂੰ ਨਾ ਸ਼ਹਾਰਦੀ ਹੋਈ ਨਾਲ ਈ ਚਲ ਬਸੀ ਏ !”

ਖਲੀਫੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਫੇਰ ਮੂਰਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਏਂ ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਸਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਆਪ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਏ। ਪਰ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਈ ਦੱਬੀ ਜਾਨੀ ਏਂ !”

ਉਧਰ ਜਥੇਦਾ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਤੇ ਅੜੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਝਗੜਾ ਫੇਰ ਵਧ ਗਿਆ। ਆਖਰ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਉਹਨੇ ਉੱਚੀ ਸਾਰੀ ਕਿਹਾ, “ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੱਚ ਸੱਚ ਦੱਸੇ ਕਿ ਦੋਹਾ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਣ ਮਰਿਆ ਏ, ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਹਰਾਂ ਇਨਾਮ ਦਵਾਂਗਾ ।”

ਜਿਉਂ ਹੀ ਅਬੂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਉਹ ਭੁੜਕ ਕੇ ਉਠ ਬੈਠਾ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਮਰਿਆ ਸਾਂ, ਹਜ਼ੂਰ । ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਕਰਾਂਗੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਇਕਰਾਰ ਬਮੂਜਬ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਲਓ ।”

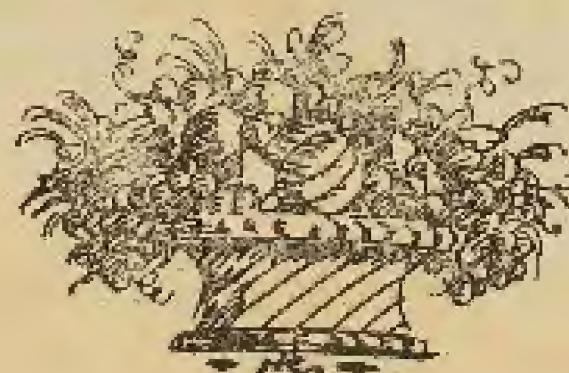
ਅਬੂ ਨੂੰ ਉਠਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫ਼ਾਦ ਵੀ ਉਠ ਪਈ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਮੈਂ ਵੀ ਜੀਉਂਦੀ ਆਂ । ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ।” ਬੇਗਮ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਚਲਾਕੀ ਤੇ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਚਢਿਆ ਪਰ ਖਲੀਛਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹੀ ਗਿਆ, “ਅਤੇ, ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਆਦਮੀ ਏ ।”

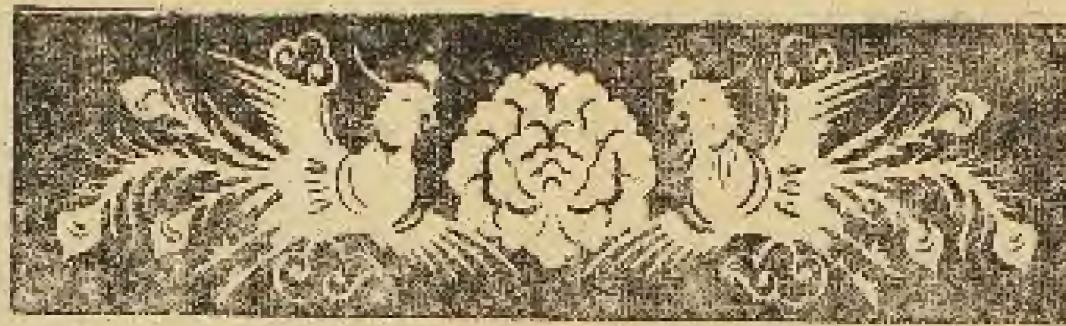
ਬੇਗਮ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਪੈਸੇ ਲਈ ਜੂ ਐਨਾ ਢੌਗ ਰਚਾਇਆ ਏ, ਸਿੱਧਾ ਮੂੰਹੋਂ ਮੰਗ ਲੈਂਦਾ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾਹ ਬੋੜੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ?”

ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫ਼ਾਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਸਾਨੂੰ ਪੈਸਾ ਮੰਗਦਿਆਂ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ।”

ਅਬਹਸਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਖਤਮ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ । ਮੈਂ ਖਲੀਛੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਸ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਸਾਂ । ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਵਾਰਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਰਾ ਖਰਚ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਿਆ ਏ । ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਪੈਸਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੋਵੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਝ ਵਗ ਜਾਂਦਾ ਏ । ਇਸ ਲਈ, ਹਜ਼ੂਰ, ਪਹਿਲੋਂ ਇਨਾਮ ਵਾਲੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਲਵੇ ।”

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਖਲੀਛਾ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਦੌਵੇਂ ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ ਅਤੇ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਹਰਾਂ ਭੇਜ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਬੂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਜਗੀਰ ਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚੱਲ ਸਕੇ !

ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ

ਇਕ ਦਿਨ ਖਲੀਫਾ ਹਾਰੂਉਲਰਸੀਦ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਵੱਡਾ ਵਜੀਰ ਸੇਦਾਗਰਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਬਗਦਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੇਘ ਰਹੇ ਸਨ । ਅਚਾਨਕ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਬੜਾ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਕਾਨ ਵੇਖਿਆ ਜਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਹੀ ਬਣਿਆ ਲਗਦਾ ਸੀ । ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਮਕਾਨ ਗੋਗੀਆ ਹਸਨ ਨਾਮੀ ਇਕ ਰੱਸੀਆਂ ਵੱਟਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਗਰੀਬ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਧਨਾਚਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗਿਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਖਲੀਫੇ ਨੂੰ ਗੋਗੀਆ ਹਸਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਵਜੀਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੋਗੀਆ ਹਸਨ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਹਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਰਾਜ ਜਾਣ ਸਕੇ ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਗੋਗੀਆ ਹਸਨ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ । ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ :—

ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੋ ਮਿੱਤਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ । ਇਕ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਅਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਅਦ ਸੀ । ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਏ । ਸਾਅਦੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖ ਕਦੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ । ਪਰ ਸਾਅਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਲਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਦਾਤ ਦੀ ਠੀਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ।

ਸੋ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮਿੱਤਰ ਉਸ ਥਾਂ ਲਾਗਿਓਂ ਲੇਘ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਰੱਸੀਆਂ ਵੱਟਣ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਰੁਕ ਗਏ । ਸਾਅਦ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਦੇਖ, ਵਿਚਾਰਾ ਰੱਸੀਆਂ ਵੱਟਣ ਵਾਲਾ ਕਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ

ਕਰ ਰਿਹਾ ਏ, ਪਰ ਇਹਦੀ ਵਜ਼ਾ ਕਤਾਹ ਤੋਂ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਏ ਕਿ ਇਹ ਰੋਟੀਓਂ ਵੀ ਆਤਰ ਏ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਫੇਰ ਕਿੱਥੇ ਹੱਥ ਲਗਣਾ ਏ! ਕੀ ਖਿਆਲ ਏ! ਏਸੇ ਤੇ ਨਾਂ ਪਰਤਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲਈਏ ਕਿ ਸਿਰਫ ਪੈਸਾ ਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਨਹੀਂ?"

"ਹਾਂ, ਜ਼ਰੂਰ!" ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹੋਰ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਕਿਹੜਾ ਮੌਕਾ ਹੱਥ ਲਗਣਾ ਏ! ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਸਦਾ ਨਾਲ ਲਈ ਫਿਰਦਾ ਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਤਜਰਬਾ ਕਰ ਕੇ ਖੇਖ ਸਕੀਏ।"

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਪੁਛਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਜਨਾਬ! ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਹਸਨ ਏ ਤੇ ਮੈਂ ਰੱਸੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਆਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅੱਲ ਈ ਰੱਸੀਆਂ ਵਾਲਾ ਪਈ ਹੋਈ ਏ।"

ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੂੰ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਏ, ਪਰ ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਕਦੀ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਪੈਸੇ ਬਚਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸਣ ਈ ਖਰੀਦ ਲਵੇਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਂ?"

ਮੈਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, "ਜਨਾਬ! ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਓ। ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਪਲਣ ਵਾਲੇ ਛੇ ਜੀਅ ਹੋਰ ਨੇ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰਾ ਲੱਕੜੀ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਦੋ ਡੰਗ ਰੋਟੀ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਫੇਰ ਵੀ ਰੱਬ ਦਾ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸੂਕਰ ਏ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਹੋਥ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਅੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ।"

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਖਤਮ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੋ ਸੰ ਮੁਹਰਾਂ ਦੀ ਬੈਲੀ ਇਨਾਮ ਦੇਵਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਤੂੰ ਪਰਣ ਕਰਦਾ ਏਂ ਕਿ ਇਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਲਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਤੇ ਅਮੀਰ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਂਗਾ?"

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਇਦ ਮੇਰਾ ਮਖੰਲ ਉਡਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਸੌਕਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, "ਜਨਾਬ! ਦੋ ਸੰ ਮੁਹਰਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਏ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕਿਤੇ ਇਸ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਏਂ ਕਿ ਬੌਝੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਈ ਮੈਂ ਬਾਕੀ ਹੱਸੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੌਲ੍ਹ ਦੇਵਾਂ।"

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਅਦੀ ਖੁਸ਼ ਹੈਇਆ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਚੌਗੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬੈਲੀ ਕਛ ਕੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਫੜਾਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਲੈ ਦੋ ਸੰ ਮੁਹਰਾਂ! ਰੱਬ ਕਰੇ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹੋਵੇ।"

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਦੇਵੇਂ ਉੱਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇਤਨੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਜਾਂਦੀ ਹੀ ਨ ਰਹੇ। ਸੋ ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਦਸ ਮੁਹਰਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਦੇ ਪੇਰਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਲਈਆਂ।

ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਸ ਮੁਹਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਚਾੜਨ ਲਈ ਘਰ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਮਾਸ ਲੈ ਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਕੁਝ ਸਣ ਖਰੀਦ ਲਵਾਂ।

ਮੈਂ ਇਕ ਝਟਕਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਮਾਸ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਈ ਘਰ ਵਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਇੱਲ ਮੇਰੇ ਤੇ ਝੱਪਟ ਕੇ ਪਈ। ਮਾਸ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੁਰਤੀ ਨਾਲ ਬਚਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਪੰਜਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪੱਗ ਅੜ ਗਈ ਜੋ ਉਹ ਨਾਲ ਹੀ ਲੇ ਕੇ ਉੱਡ ਗਈ।

ਬਚੇ ਖੁਚੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਿਰ ਕੱਜਣ ਲਈ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪੱਗ ਖਰੀਦੀ, ਅਤੇ ਫੇਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਝ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਵਿਚ ਜੁਟ ਪਿਆ। ਬੋਤੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਗੁਜਾਰਾ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੇਸੇ ਵੀ ਮੁਕ ਗਏ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਝ ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਭੁੱਖ ਨੰਗਾ ਵਰਤ ਗਈ।

ਪਰ ਮੈਂ ਰਬ ਦੀ ਰਜਾ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, “ਅਸੀਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕੌਲੋਂ ਪੈਸੇ ਲਈ ਪਟਾ ਬੋੜਾ ਲਿਖਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ! ਜੇ ਉਹਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਜੇ ਖੋਹ ਲਈ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹਦੀ ਮਰਜ਼ੀ! ਉਸ ਅਗੇ ਜੋਰ ਬੋੜਾ ਏ।” ਪਰ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਿਟੀ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਤੇ ਬੜੀ ਤਰਬੱਲੀ ਮਚਾਈ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਬਚੇਰਾ ਸਮਝਾਇਆ ਬੁਝਾਇਆ, ਪਰ ਉਹ ਕਿਥੋਂ ਟਲਣ ਵਾਲੀ ਸੀ! ਆਂਢ ਗਵਾਂਢ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਢੰਡੇਰਾ ਪਿਟਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਲੁਟੇ ਗਏ! ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਹੀ ਸੀ। ਸੋ ਇਸ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡਾ ਠੱਠਾ ਮਖੌਲ ਉੜਾਉਂਦੇ ਹੋਰ ਕੀ ਬਣਨਾ ਸੀ।

ਇਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਦੇਵੇਂ ਮਿੱਤਰ, ਸਾਅਦੀ ਅਤੇ ਸਾਅਦ, ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਏ ਅਤੇ ਸਾਅਦ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਹਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ!

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਜਨਾਬ, ਮੈਂ ਕੀ ਦੱਸਾਂ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਬੜੀਆਂ ਆਸਾਂ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸੋਂ। ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ! ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਲੱਖ ਦਾ ਕੱਖ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਏ।” ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਲ ਵਾਲੀ ਸਾਡੀ

ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਸੌਲਾਂ ਆਨੇ ਸਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ 'ਸਹਿਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬੱਚਾ ਜਾਣਦਾ' ਹੈ।

ਸਾਅਦ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰਾ ਪੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਬੜੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ! ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਗੇ ਵਿਚੋਂ ਦੇ ਸੰਮੁਹਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਥੱਲੀ ਕੱਢੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਚਲੋ ਜੋ ਹੋਈ ਸੰਹੋਈ ! ਲੈ ਇਹ ਦੇ ਸੰਮੁਹਰਾਂ ਹੋਰ ! ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰਖੋਂ ਤੇ ਵੇਖੋਂ ਅਗੇ ਵਾਂਝ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣ ! ਰੱਬ ਕਰੋ ਤੇਰਾ ਕੁਝ ਬਣ ਸੌਰ ਜਾਏ !"

ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿਚ ਛੁੱਬਾ ਸੌਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਕਿਹੜੇ ਸਬਦਾਂ ਨਾਲ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਾਂ ਕਿ ਉਹ ਦੇਵੇਂ ਉਥੋਂ ਤੁਰ ਪਏ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਦੇਖੋ ਰਥ ਦੇ ਰੰਗ ! ਮੇਰਾ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹੜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜੁਗਾਂ ਦਾ ਲੈਣ ਦੇਣ ਏ ! ਨਾ ਜਾਣ, ਨਾ ਪਛਾਣ, ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਦੋ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕ ਉਲੱਦ ਗਏ ਨੇ !" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌਚਦਾ ਮੈਂ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪੈਸੇ ਕਿਸੇ ਨੁੰ ਕਰੇ ਲੁਕਾ ਦੇਵਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਾਂ ਹੀ, ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਵਾਂਝ ਇਹ ਮੁਹਰਾਂ ਵੀ ਹੱਥੋਂ ਨ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣ।

ਘਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ, ਸਗੋਂ ਚੰਗਾ ਏ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਤਾਂ ਨ ਲਗੇਗਾ !" ਦਸ ਮੁਹਰਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰਖ ਲਈਆਂ। ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਇਕ ਰੁਮਾਲ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਧੂੜੇ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰਖ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਬਾਹਰੋਂ ਆਈ, ਮੈਂ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਸਣ ਲੈਣ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਮੇਰੀ ਬਦਨਸੀਬੀ ਵੇਖੋ ! ਉਸ ਦਿਨ ਖਾਣ ਨੂੰ ਘਰ ਡੰਗ ਡਰ ਵੀ ਆਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਆਟਾ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨੇ ਧੂੜੇ ਦਾ ਡੱਬਾ ਇਕ ਫੇਰੀ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਆਟੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਮੁੜਨ ਤੇ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਛੋਂ ਕੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਸਿਰ ਤੇ ਦੋਹੱਬੜ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਕਮਬਖਤ ਅੰਰਤ ! ਸਾਡੇ ਪਿਉ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਜਗੀਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਏ ਕਿ ਤੁਹਾਨੀ ਦੌਲਤ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਲੁਟਾ ਦਿੱਤੀ ਉੱਤੇ ! ਤੇਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਦਸ ਮੁਹਰਾਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੇਰੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਦੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ !"

ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਦਾ ਰੰਗ ਛੁੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਝ ਪਿਟ ਪਿਟ ਕੇ ਨਢਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਆਖਰ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਧਰਾਸ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਐਨਾ ਰੱਲਾ ਨਾ ਪਾ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਗਵਾਂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਝ ਕਿਤੇ ਫੇਰ ਸੱਡਾ ਮੈਂਜੂ ਨ ਬਣਾਉਣ। ਦਲੋਂ ਜੇ ਹੋਇਆਂ ਸੋ ਹੋਇਆ! ਰਬ ਦਾ ਫੇਰ ਵੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸੁਕਰ ਏ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਮ ਅਜ਼ ਕਮ ਦਸ ਮੁਹਰਾਂ ਤਾਂ ਬਚ ਗਈਆਂ ਨੇ। ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਈ ਕੁਝ ਦਿਨ ਲੰਘਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ। ਅਗੇ ਜੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭਾਵੇ !”

ਮੇਰੇ ਹੈਸਲਾਂ ਦੇਣ ਤੇ ਉਹ ਸੰਭਲ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਚਿਤ ਚੰਤਾ ਵੀ ਭੂਲ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸਾਂ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਸਾਅਦੀ ਅਤੇ ਸਾਅਦ ਨੂੰ ਫੇਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸ਼ਰਮ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਰੋਣੇ ਰੋਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਬੱਲੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਬਜ ਏ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦੇ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਖੜ੍ਹੇਤੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਗਲ ਪਈ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੁਜਰੀ ਸੀ ਕਹਿ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਭਾਵੇਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਖਾਣ ਪੀਣ ਜੋਗਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ। ਫੇਰ ਵੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਧੈਨਵਾਦੀ ਆਂ।”

ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਆਂ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਰਕਮ ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਨਹੀਂ ਉਡਾ ਲਈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਰੰਜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਚਾਰ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਕੇ ਈ ਗਵਾਈਆਂ ਨੇ। ਪਰ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹੋਰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।”

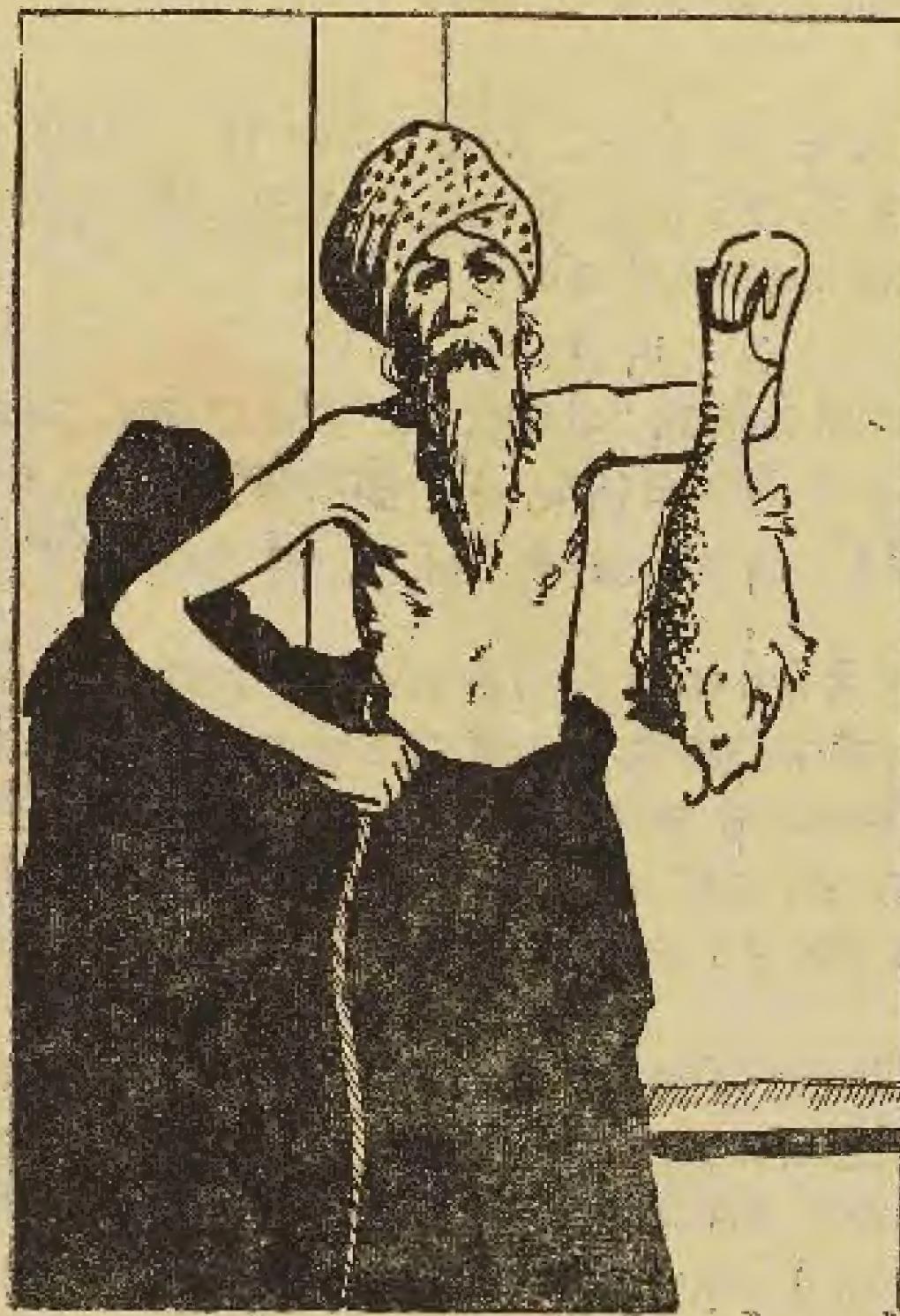
ਫੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ, “ਮੇਰਾ ਤਜਰਬਾ ਤਾਂ ਗਲਤ ਨਿਕਲਿਆ ਏ। ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਏ! ਤੂੰ ਤਜਰਬਾ ਕਰ ਵੇਖ! ਸਾਇਦ ਤੂੰ ਈ ਠੀਕ ਨਿਕਲੇਂ।”

ਸਾਅਦ ਪਾਸ ਇਕ ਬੈਲਾਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਟੁਕੜਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਅਦ ਨੇ ਕੱਦ ਕੇ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਤਾਂ ਏਹੀ ਕੁਝ ਏ। ਜੇ ਰੱਬ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਇਸੇ ਨਾਲ ਈ ਤੇਰੇ ਘਰ ਲਹਿਰ ਬਹਿਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।”

ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਅਦੀ ਹੱਸ ਪਿਆ, “ਮਿੱਤਰਾ ! ਤੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਪੁੱਠੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਏ। ਇਸ ਦਾ ਤਾਂ ਕੌਡੀ ਮੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਇਸ ਨੇ ਸਿਰ ਮਾਰਨਾ ਏ? ”

ਸਾਅਦ ਨੇ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮਿੱਤਰ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ।

ਉਸੇ ਗਤ ਮੈਂ ਉਹ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਆਪਣੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਮਾਡੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ । ਉਹਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚਲਾ ਸਿੱਕਾ ਗਵਾਚ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹਦਾ ਜਾਲ ਨਿਕੰਮਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਇਸੇ ਦੂਬੋਂ ਕਈ ਦਿਨ ਉਹ ਮੱਛੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫੜਨ ਗਿਆ । ਸਿੱਕੇ

ਇਹ ਮੱਛੀ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੇਸਤ ਮਾਡੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ।

ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ । ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹਨੇ ਬੜੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਹਨੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਮੱਛੀ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ ।

ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਮੱਛੀ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਗ ਪਈ । ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਬਲੈਰ ਵਰਗੀ ਇਕ ਚਮਕਦਾਰ ਚੀਜ਼ ਨਿਕਲੀ । ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਉਹ ਬੇਡਣ ਲਈ

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬੱਚੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਝਗੜਨ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਇਤਨਾ ਚੀਕ ਚਿਹਾਂਵਾ ਪਾਇਆ ਕਿ ਤੰਤ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਖੋਹ ਲਈ। ਜਦ ਮੈਂ ਸੌਣ ਲਗਿਆ ਬੱਤੀ ਬੁਝਾਈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕਮਰਾ ਜਗਾਮਗਾ ਉਠਿਆ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੁਹਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਈ ਚੰਗਾ ਨਿਕਲਿਆ ਏ। ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੇਲ ਦੇ ਪੈਸੇ ਈ ਬੱਚ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ।”

ਸਾਡੇ ਗਵਾਂਦ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਜੰਹਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਭਲਕ ਜੰਹਰਣ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਐਨਾ ਤੁਫਾਨ ਚੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਭਰ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਈ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ।”

ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕੀ ਦੱਸਾਂ, ਭੈਣ ! ਸੀਸੇ ਦਾ ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਭੁਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਤਾਂ ਬੈਠੀ, ਬੱਸ ਉਹਨਾਂ ਝਗੜ ਝਗੜ ਕੇ ਸਾਡਾ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦੱਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ।”

ਜੰਹਰਣ ਨੇ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਉਹ ਬਲੈਰ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਜੰਹਰਣ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹਨੂੰ ਮੁਲ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਬੱਚੇ ਉਸ ਨਾਲ ਲਸੂੜੇ ਵਾਂਝ ਚੰਘੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਨਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੈਂਦੇ। ਸੋ ਜੰਹਰਣ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਚੰਗਾ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਖੇਡ ਲੈਣ ਦੇ। ਫੇਰ ਗੱਲ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।”

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਘਰ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਸੁਣਾਈ। ਮੈਨੂੰ ਖੁੜਕ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਅਮ ਸੀਜਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਜਰੂਰ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹੀਰਾ ਹੋਣਾ ਏ। ਮੈਂ ਜੰਹਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਉਸ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਲੱਖ ਮੁਹਰਾਂ ਤੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੰਹਰੀ ਨੇ ਝਟ ਪਟ ਇਹ ਰਕਮ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਫੜਾਈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੀਮਤੀ ਹੀਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਪੱਥਰ ਸਮਝਦੇ ਸਾਂ, ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸੁਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੱਸੀਆਂ ਵੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾ ਕੇ ਕੇਮ ਕੱਢੋ। ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਆਂ।” ਫੇਰ ਮੈਂ ਮਾਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖਰੀਦ

ਲਈਆਂ । ਜਲਦੀ ਹੀ ਮੇਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇਤਨਾ ਵੱਧ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਈ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਬਣਵਾ ਲਏ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਹੱਲ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਮਿੱਤਰ, ਸਾਅਦ ਤੇ ਸਾਅਦੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਝ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਨ ਲਈ ਫੇਰ ਆਏ । ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂਗਾ । ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉੱਥੇ ਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਪੁੱਛਦੇ ਪੁੱਛਾਂਦੇ ਮੇਰੇ ਨਵੇਂ ਮਹੱਲ ਵੱਲ ਆਏ । ਉਹਦੀ ਸੁਦਰਤਾ ਅਤੇ ਅਨੇਖੀ ਛੱਬ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਦੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਇਦ ਟੱਪਲਾ ਲੱਗਾ ਹੈ । ਮੇਰੇ ਦਰਬਾਨ ਦੇ ਤਸੱਲੀ ਦਿਵਾਉਣ ਤੇ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਮਹੱਲ ਮੇਰਾ ਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਜਿਜਕਦੇ ਜਿਜਕਦੇ ਅੰਦਰ ਆਏ । ਮੈਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਰਸੰਨ ਵੀ ।

ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹੱਲ ਦਾ ਇਕ ਕਮਰਾ ਵਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਗ ਦੀ ਵੀ ਸੈਰ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੰਗ ਰੰਗ ਦੇ ਛੁੱਲ ਅਤੇ ਫਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਨਹਿਰ ਵੱਗ ਰਹੀ ਸੀ । ਫੇਰ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਣ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਲਈ ।

ਅਗਲੇ ਭਲਕ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਗ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਲੜਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਪੱਗ ਵਿਚ ਪੰਡੀਆਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਆਲੂਣਾ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆਏ ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਵਲ ਬੜੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ । ਮੈਨੂੰ ਝੱਟ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਪੱਗ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇੱਲ ਮੇਰੇ ਸਿਰੋਂ ਝਪਟਾ ਮਾਰ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਸੀ । ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਆਲੂਣਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੱਢ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੇਚ ਪੇਲ੍ਹੇ ਕੇ ਜਦ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਵਿਚ ਉਹੋ ਹੀ ਮੁਹਰਾਂ ਵਾਲੀ ਬੈਲੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਟੰਕ ਪਈ ਹੋਈ ਨਿਕਲੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਰੱਖੀ ਸੀ ।

ਜਦੋਂ ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਇਹ ਬੈਲੀ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਮੇਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ, ਕਿ ਮੇਰੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਇੱਲ ਉਡਾ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਸੀ, ਗੱਪ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਇਤਨਾ ਮਾਲਦਾਰ ਬਣਿਆ ਹਾਂ । ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਤੂੰ ਕਹ, ਮੈਂ ਇਹ ਤਾਂ ਕਦੀ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਅਦ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਦਿਨ ਮੌਜੂਦੇ ਨੇ । ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਇਹ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਏ ਕਿ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪੈਸਾ ਬਣਦਾ ਏ ।”

ਉਸੇ ਸਾਮ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਐਸੀ ਥੇਡ ਰਚੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਘੜੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਜੈਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ । ਸਾਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਛਾਣ ਮਾਰਿਆ ਪਰ ਜੋ ਕਿਸੋ ਵੀ ਹਥ ਨ ਲਗੇ ।

ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਜੈਅਂ ਦਾ ਪੂੜਾ ਸੀ । ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਨੌਕਰ ਨੇ ਉਹ ਘੋੜੇ ਲਈ ਖੁਰਲੀ ਵਿਚ ਉਲੱਦਿਆ ਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਹੀ ਗੰਢ ਨਿਕਲੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਾਰੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਬੱਝੀ ਪਈ ਸੀ । ਉਹ ਗੰਢ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲੈ ਆਇਆ ਕਿ ਉਂਕਿ ਉਹਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਥੇ ਮੇਰੀ ਗਵਾਚੀ ਹੋਈ ਗੰਢ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਉਹਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੰਢ ਸਾਇਦ ਇਹ ਹੀ ਹੋਵੇ ।

ਹਸਨ ਸਾਅਦ ਅਤੇ ਸਾਅਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਡੀ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਹ ਗੰਢ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨ ਰਹੀ । ਮੈਂ ਸੌਚਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੁਠੀਆਂ ਵੀ ਸਿੱਧੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਉਹ ਗੰਢ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੋਹਾਂ ਮਿੱਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਜਨਾਬ, ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਸਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਕ ਦੀ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਓਂ ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬੜਾ

ਬਾਰੰਤ ਏ ! ਉਹਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੀ ਗਲ ਤੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਵੇਖੋ ਇਕ ਹੋਰ ਸਥੂਤ ਭੇਜਿਆ ਏ । ਇਹ ਗੰਢ ਉਹ ਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਧੂੜੇ ਦੇ ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਸੀ । ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਖਿਆਲ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰੋ । ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦੋਵਾਂ ।”

ਮਲੀਛਾ ਹਾਰੂਉਲਰਸੀਦ, ਜੋ ਸਾਅਦ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਸਨ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਹਸਨ, ਤੇਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਏਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਏ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਕੰਮ ਬੜੇ ਨਿਆਰੇ ਨੇ ! ਜੇ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੱਖ ਤੋਂ ਲੱਖ ਕਰ ਸਕਦਾ ਏ । ਇਹ ਹੀਰਾ ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਮੱਛੀ 'ਚੋਂ ਲੱਭਾ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ । ਇਕ ਵਾਰ ਬੜੀ ਵਿਚ ਸੈਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਹਥੋਂ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਜਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬੜੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਾ ।”

ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਸਾਅਦੀ ਵਲ ਮੁੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਨੂੰ ਪੁਛ ਕੇ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲੈ । ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਕੀਨ ਬਣ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਪੈਸਾ ਈ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ । ਅਮੀਰੀ ਗਰੀਬੀ ਸਭ ਹੱਥ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਏ ।”

ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਖੇਡ

ਪੂਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਭੁਰਾਸਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਬੁੱਢਾ ਸੌਦਾਗਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ । ਉਸਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਲੜਕਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਸੀ । ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਅਲੀਸ਼ਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸਦ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਵੇਖ, ਬੇਟਾ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਚਲ ਬਸਾਂ । ਮੈਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਰੇ ਭਲੇ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਦੋ ਚਾਰ ਗੱਲਾਂ ਦਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਅਂ ।

“ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਯਾਦ ਰਖੀਂ ਕਿ ਬੁਰੇ ਲੋਕ ਭਲਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਸਦਾ ਸਾਜ਼ਸਾਂ ਘੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ।

“ਦੂਜੇ, ਇਕ ਸੱਚਾ ਮਿੱਤਰ ਜੋ ਖਰੀ ਖਰੀ ਕਹਿ ਸੁਣਾਏ ਚਾਪਲੂਸਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਜੇ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ।

“ਤੌਜੇ, ਸਦਾ ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਂ ਪਰ ਨੇਕੀ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਈਂ । ਨੇਕੀ ਕਰ ਕੇ ਜਿਤਾ ਉਣਾ ਜਾਂ ਉਹਦਾ ਸਿਲਾ ਮੰਗਣਾ । ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਏ ।

“ਚੌਥੇ, ਉਹਨਾਂ ਲੇਕਾਂ ਦੀ ਨੇਕ ਸਲਾਹ, ਜੋ ਤੈਬੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਜਰਬਾ ਰਖਦੇ ਨੇ, ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋਂ । ਕਿਸੇ ਦੀ ਨੇਕ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਦੋ ਪੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਇਕੋ ਆਦਮੀ ਦੋਵੇਂ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ।

“ਪੰਜਵੇਂ, ਜੋ ਦੌਲਤ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਚਲਿਆ ਅਂ ਉਹਨੂੰ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੈਂ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਏ ।”

“ਛੇਵੇਂ, ਸਰਾਬ ਤੋਂ ਬਚੀਂ । ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਤ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ ਏ ।”

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਸੌਦਾਗਰ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ । ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਬਤਾ ਦੁਖ ਹੋਇਆ । ਇਧਰੋਂ ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਉਹਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਈ । ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਭੈਣ ਭਰਾ ਜਾਂ ਸਾਕ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੜਾ ਦਿਲ ਲਾ ਕੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਹੈਲੀ ਹੈਲੀ ਉਹ ਬੁਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਸਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਵਾਦੀ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਪਾਣੀ ਵਾਂਡ ਰੁੜ੍ਹਾ ਉਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਬੋੜੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀ ਉਹਦਾ ਸਾਬ ਛੱਡ ਗਏ।

ਹੁਣ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਯਾਦ ਆਈ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਉਹਨੇ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਮੂਰਖਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਪਾਸ ਖਾਣ ਲਈ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਮੰਗਣ ਲਈ ਮੰਡੀ ਵਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਬੜੀ ਭੀੜ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕੌਲ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਗੁਲਾਮ ਅੰਰਤ ਦੀ ਨੀਲਾਮੀ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਜਦ ਉਸ ਗੁਲਾਮ ਸੁੰਦਰੀ ਦੀ ਮਨਮੋਹਣੀ ਸ਼ਕਲ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬੁੱਡ ਬਣ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਬਾਕੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਉਹਨੂੰ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪਤਾ ਉਹ ਤਾਂ ਕੋਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਆਤਰ ਹੈ।

ਨੀਲਾਮੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹ ਸੁੰਦਰੀ ਅਪੱਛਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਰਹੀ ਏ! ਜੇ ਇਹਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਲੋਂ ਦਸਾਂ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਓਗੇ। ਇਹ ਰੇਸਮ ਦੇ ਕਪੜੇ ਬੁਣ ਸਕਦੀ ਏ। ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਸਕਦੀ ਏ। ਗਾਉਣ ਵਿਚ ਬੁਲਬੁਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਏ।”

ਨੀਲਾਮੀ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਹੈਲੀ ਹੈਲੀ ਬੋਲੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਗਈ। ਆਖਰ ਸੀ ਅਸਰਫ਼ੀਆਂ ਤੇ ਆ ਕੇ ਰੁਕ ਗਈ।

ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਨੀਲਾਮੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹਦਾ ਨਾਂ ਜਮੁੱਰਦ ਹੈ—ਜਹਿਰ ਮੁਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੀਰਾ। ਇਹ ਇਕ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਤੁਲ ਏ। ਇਹਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਕਢਿਆ ਪੜਦਾ ਸੰ ਸੰ ਅਸਰਫ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਦਾ ਏ। ਆਓ, ਫੇਰ ਇਹ ਮੌਕਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ! ਆਓ ਵਧਾਓ ਬੋਲੀ.....।”

ਉਸ ਗੁਲਾਮ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਦਲਾਲ ਨੂੰ ਹੈਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ, “ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਛ ਲਓ ਇਹ ਕਿਸ ਸੰਦਾਗਰ ਕੋਲ ਵਿਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਏ।”

“ਕਿਉਂ ਜਨਾਬ!“ ਉਹਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ “ਤੁਸੀਂ ਬੋਲੀ ਦੇਣੀ ਪਸੰਦ ਕਰੋਗੇ?“

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਅਗੋਂ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿਤਾ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਘਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਤਕ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਮੁਲ ਲੈ ਸਕਦਾ ਆਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਕਾਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਜ ਖੋਲ੍ਹਾਂ। ਮੈਂ ਹਾਂ, ਨਾਹ ਕਰਦਾ ਈ ਨਹੀਂ।”

ਪਰ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਛੈਰਨ ਤਾੜ ਰਾਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨੇਕ ਆਦਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਉਹਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖੇਗਾ। ਉਹਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਤੂ ਮੈਨੂੰ ਖਰੀਦ ਲਵੇਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਖੁਲ੍ਹੂ ਜਾਏਗੀ।”

ਉਹਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਏਨੀ ਰਕਮ ਕਿਸੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਖਰੀਦ ਸਕਾਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕਾਣੀ ਕੰਡੀ ਵੀ ਨਹੀਂ।”

ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਉਹਦੇ ਹਥ ਵਿਚ ਚੌਗੀ ਚੌਗੀ ਇਕ ਬੈਲੀ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਲੈ ਤੇ ਨੇ ਸੀ ਅਸਰਫ਼ੀਆਂ ਬੈਲੀ ਦੇ ਦੇ।”

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ! ਉਹਦੀ ਬੈਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜਮੁਰਦ ਉਹਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਉਹ ਜਮੁਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਭਾਂ ਭਾਂ ਕਰਦਾ ਘਰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ। ਉਹਨੇ ਕਢਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਕੁਝ ਰਕਮ ਬਚਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਬੈਲੀ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੈਸੇ ਕਢ ਕੇ ਆਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਜਾ ਬਜਾਰੋਂ ਕੁਝ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਆ।”

ਬੱਡੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਇਸ ਬੇਆਬਾਦ ਘਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਬਾਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਇਤਨਾ ਪਿਆਰ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦਾ ਛੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰੋਂ ਇਕ ਪੜਦੇ ਲਈ ਦਮਸ਼ਕ ਦਾ ਰੇਸਮ ਅਤੇ ਕਢਾਈ ਲਈ ਸੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਧਾਰਾਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਦ ਸਭ ਸਾਮਾਨ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਉਸ ਤੇ ਫੁਲ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਨਮੂਨਾ ਕਢਿਆ। ਅੱਠਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦ ਪੜਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਜਾਉ, ਇਹਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਉ! ਪੰਜਾਹ ਅਸਰਫ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਘਟ ਤੇ ਨ ਵੇਚਣ। ਇਹ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰਖਣਾ ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਵਾਕਫਕਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਈ ਵੇਚਣਾ।”

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਉਹ ਪੜਦਾ ਆਪਣੇ ਇਕ ਵਾਕਫ ਕੋਲ ਪੰਜਾਹ ਅਸਰਫ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਮੁਰਦ ਅੱਠਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਪੜਦਾ ਕਢ ਲੈਂਦੀ ਅਤੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਉਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਾਕਫ਼ ਦੇ ਹੱਥ ਪੰਜਾਹ ਅਸਰਫ਼ੀਆਂ ਤੇ ਵੇਚ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਮੀਰ ਹੋ ਗਏ।

ਇਕ ਦਿਨ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਲਗ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਪੜਦੇ ਲਈ ਸੱਠ ਅਸਰਫ਼ੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਜਮੁਰਦ ਦੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੇ ਪੜਦਾ ਉਸ ਅਜਨਬੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵੇਚਣੋਂ ਨਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੇ ਅਜਨਬੀ ਨੇ ਸੋ ਅਸਰਫ਼ੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਪੜਦਾ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਘਰ ਵਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਝੋਲਾ ਜਿਹਾ ਪਿਆ ਕਿ ਅਜਨਬੀ ਉਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ! ਉਹਨੇ ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁੰ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਮਗਰ ਕਿਉਂ ਆ ਰਿਹਾ ਏ?”

ਜਮੁਰਦ ਨੂੰ ਨੀਲਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਜਨਬੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਏ। ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਦੋ ਘੁਟ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਪਿਆ ਦੇ।”

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਦਿਨ ਯਾਦ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਨਬੀ ਲਈ ਅੰਦਰੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਗਲਾਸ ਲੈ ਆਇਆ।

ਅਜਨਬੀ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨ ਹਿਲਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਭੁਖ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਏ। ਰਥ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬਹੀ ਰੋਟੀ ਦੇ ਈ ਦੇ ਕੁਟੂਬ ਦੇ ਦਿਓ।”

ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਬੂਹੇ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲਾ ਕੇ ਬਜਾਰੋਂ ਕੁਝ ਖਾਣ ਪੀਣ ਲਈ ਲੇ ਆਇਆ। ਅਜਨਬੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਏ, ਤੂੰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੀ ਖਾ ਲੈ।”

ਅਜਨਬੀ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਤੇ ਅਲੀਸ਼ਾਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਾਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਅੱਖ ਬਚਾ ਕੇ ਅਜਨਬੀ ਨੇ ਇਕ ਕੇਲਾ ਦੇ ਫਾੜ ਕਰ ਕੇ ਵਿਚ ਅਫੀਮ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਉਹ ਕੇਲਾ ਖਾ ਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਦੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਅਜਨਬੀ ਭੱਜਾ ਭੱਜਾ ਬਾਹਰ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਇਕ ਖਚਰ ਲਾਗੇ ਉਹ ਹੀ ਆਦਮੀ ਖੜਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਨੀਲਾਮੀ ਵੇਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਬੋਲੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰਸੀਦ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਠਾਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਮੁਰਦ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਢੱਡੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਜਮੁਰਦ ਦੇ ਥਾਂ ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਸੂਹ ਕਢਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਨਬੀ ਉਹਦਾ ਭਰਾ ਬਸਰੂਮ ਸੀ ਅਤੇ ਜਮੁਰਦ ਨੂੰ ਲਭਣ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਦੋਵੇਂ ਦਬਾ ਦਬ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਦੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਗਏ ਅਤੇ ਜਮੁਰਦ ਨੂੰ ਖਚਰ ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਅੰਦਰ ਢੱਕ ਦਿਤਾ।

ਜਦ ਅਲੀਸ਼ੇਰ, ਨੂੰ ਹੋਸ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਜਮੁਰਦ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਨ ਵੇਖ ਕੇ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਕ ‘ਜਮੁਰਦ’ ‘ਜਮੁਰਦ’ ਕਰਦਾ ਬਾਹਰ ਵਲ ਦੰਡਿਆ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਬੁਢੀ ਮਿਲੀ। ਉਹਨੂੰ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਤੇ ਬੜਾ ਤਰਸ ਆਇਆ। ਉਹਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਣ ਕੀਤਾ।

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। ਬੁਢੀ ਇਕ ਦਮ ਤਾੜ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸੌਦਾਗਰ ਦੀ ਹੀ ਹੈ।

ਉਹ ਬੁਢੀ ਫੇਰੀ ਵਾਲੀ ਦਾ ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ ਝਹਿਰ ਦੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਤੁਰ ਪਈ ਜਿਥੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸੌਦਾਗਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਦਿਨ ਫੇਰੀ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹ ਇਕ ਐਸੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਰੋਣ ਅਤੇ ਸਿਸਕੀਆਂ ਲੈਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਨੌਕਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਪੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਨਵੀਂ ਦਾਸੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ ਮੁਲ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ।

ਬੁਢੀ ਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਕੇ ਜਮੁਰਦ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਹਨੇ ਜਮੁਰਦ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਜਦ ਸਭ ਸੁਤੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਤੂੰ ਖਿੜਕੀ ਲਾਗੇ ਆ ਜਾਈ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਬੱਲੇ ਖੜਾ ਹੋਏਗਾ। ਤੂੰ ਰੱਸੀ ਦਵਾਰਾ ਬੱਲੇ ਉੱਤਰ ਆਈ।”

ਜਮੁਰਦ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਦ ਬੁਢੀ ਨੇ ਜਾ ਸਾਰੀ ਖਬਰ ਸੁਣਾਈ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਚਿਤ ਖਿੜ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਵਕਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਘਰ ਲਾਗੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਡੀਕਣ ਲਗਾ ਕਿ ਕਦ ਸਭ ਥਾਂ ਚੁਪ ਚਾਪ ਵਰਤ

ਜਾਏ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਕਰੋ ।

ਪਰ ਗਲ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਕਿ ਜ਼ਮੁਰਦ ਦੇ ਮਿਲਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਅਨੀਂਦਰੇ ਵਿਚ ਕੱਟੀ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਉਹਦੀ ਅੱਖ ਲਗ ਗਈ ।

ਉਸੇ ਰਾਤ ਇਕ ਡਾਕੂ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਜਵਾਨ ਸੀ, ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਦਾਗਰ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਲਾਗੇ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਖਿੜਕੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੇ ਡਾਕੂ ਨੂੰ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਸਮਝ ਕੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ । ਡਾਕੂ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ! ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਰੱਸੀ ਰਾਹੀਂ ਲਮਕ ਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਤਰ ਆਈ । ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅਸਰਫ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜੀਆਂ ਵੀ ਲੈ ਆਈ । ਜਵਾਨ ਨੇ ਬੈਲੀਆਂ ਇਕ ਦਮ ਸੰਭਾਲ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਘੋੜੇ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਦੂਰ ਇਤਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਾਹ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ । ਜਦ ਅੱਗ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੇ ਡਾਕੂ ਦੀ ਸਕਲ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਉਹ ਘਬਰਾ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲਗੀ, “ਤੂੰ ਕੈਣ ਏ ?”

ਡਾਕੂ ਨੇ ਦਸਿਆ, “ਮੈਂ ਡਾਕੂ ਆਂ । ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਜਵਾਨ ਏ । ਇਹਨਾਂ ਬੈਲੀਆਂ ਦਾ ਹੁਣ ਮੈਂ ਮਾਲਕ ਆਂ ।”

ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਜ਼ਮੁਰਦ ਗਸ਼ ਖਾ ਕੇ ਡਿਗ ਪਈ । ਡਾਕੂ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁਢੀ ਮਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ।

ਜਦ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਹੋਸ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਉੱਥੋਂ ਨੱਸਣ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਸੌਚਣ ਲਗੀ । ਉਹਨੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਾਲੀ ਇਕ ਵਰਦੀ ਅਤੇ ਇਕ ਤਲਵਾਰ ਪਈ ਹੋਈ ਵੇਖੀ । ਲਾਗੇ ਹੀ ਇਕ ਘੋੜਾ ਬੱਝਾ ਪਿਆ ਸੀ । ਜਦ ਬੁਢੀ ਜ਼ਰਾ ਉੱਘਣ ਲਗੀ ਤਾਂ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਵਰਦੀ ਪਾਈ, ਅਸਰਫ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੈਲੀਆਂ ਕਾਬੂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਹਰਨ ਹੋ ਗਈ ।

ਦਸ ਦਿਨ ਤਕ ਜ਼ਮੁਰਦ ਸਫਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀ । ਆਖਰ ਗਿਆਰੂਵੇਂ ਦਿਨ ਇਕ ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਗੇ ਪਹੁੰਚੀ । ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੂਹੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ।

ਜ਼ਮੁਰਦ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅੰਦਰ ਵੜਦਿਆਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਆਕਾਸ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ । ਛੇਜਾਂ ਨੇ ਸਲਾਮੀ ਦਿੱਤੀ । ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਗੱਲ ਕੀ ਏ ! ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਕਿਸ ਲਈ ਨੇ ?”

ਵੱਡੇ ਵਜੀਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਏ ਕਿ ਜਦ ਪਿਛਲਾ ਰਾਜਾ ਬਿਨਾਂ ਉਲਾਦ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਆਦਮੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ, ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਨ ਦਾ ਹਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਏ । ਰੱਬ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ ਏ । ਅਜ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਦੇ ਤਾਜ ਓ !”

ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਲੂਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਮੁਰਦ ਨੂੰ ਸਾਹੀ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਉਥੇ ਸਭ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਵਛਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸੰਹ ਚੁਕੀ।

ਜਮੁਰਦ ਭਾਵੇਂ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ ਪਰ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਦੀ ਯਾਦ ਉਹਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਤਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਸੋਚਦਿਆਂ ਸੋਚਦਿਆਂ ਉਹਨੂੰ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਲਭਣ ਦੀ ਇਕ ਵਿਉਤ ਸੁਣੀ। ਉਹਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਕ ਖੁਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਇਮਾਰਤ ਬਣਵਾਈ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਉਸ ਥਾਂ ਦਾ ਵਤ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਭ ਅਮੀਰ ਗਰੀਬ ਇਕੱਠੇ ਖਾਣਾ ਖਾਇਆ ਕਰਨਗੇ।

ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕ, ਕੀ ਅਮੀਰ ਕੀ ਗਰੀਬ, ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਆਏ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਐਸਾ ਆਦਮੀ ਵੀ ਸੀ ਜੋ ਹਾਬੜਿਆਂ ਵਾਂਝ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਚੱਟਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਮੁਰਦ ਇਕ ਦਮ ਪਛਾਣ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਬਸਰੂਮ ਹੈ। ਜੋ ਉਹਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬਸਰੂਮ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰਨ। ਜਦੋਂ ਬਸਰੂਮ ਨੂੰ ਜਮੁਰਦ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬਸਰੂਮ ਪਾਸੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲਗੀ, “ਤੇਰਾ ਕੀ ਨਾ ਏ ਤੇ ਤੂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਿਸ ਲਈ ਆਇਆ ਏ?”

ਉਸ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਅਲੀ ਏ। ਮੈਂ ਇਕ ਜੂਲਾਹਾ ਆਂ ਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਕਪੜਾ ਵੇਚਣ ਲਈ ਆਇਆ ਆਂ।”

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਦੂ ਦੀ ਰੇਤ ਅਤੇ ਤਾਬੇ ਦੀ ਕਲਮ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹਨੇ ਰੇਤ ਨੂੰ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਲਮ ਨਾਲ ਪੁੱਠਾ ਸਿੱਧਾ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਿਖਤ ਵਲ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਉਹਨੇ ਅੱਖਾਂ ਲਾਲ ਕਰ ਕੇ ਬਸਰੂਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਦਗੇਬਾਜ਼, ਬਦਮਾਸ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਾਹਮਣੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸਤਰੂਂ ਹਿੰਮਤ ਪਈ ਏ। ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਬਸਰੂਮ ਏ ਤੇ ਤੂ ਇਕ ਗੁਲਾਮ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਏਬੇ ਆਇਆ ਏ! ਸਚ ਸਚ ਦਸ ਦੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਬੈਰ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਇਸ ਜਾਦੂ ਦੀ ਰੇਤ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣ ਲਿਆ ਏ!”

ਬਸਰੂਮ ਹੱਕਾ ਬੱਕਾ ਹੋ ਕੇ ਜਮੁਰਦ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਡਿਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਇਕਬਾਲ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਤੇ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਾਲ ਕੌਠੜੀ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਦੂਜੇ ਮਹੀਨੇ ਫੇਰ ਮਹਿਫਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਲੋਕੀਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਝ ਇਕ ਹੋਰ ਅਜਨਬੀ ਉਥੇ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਥੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਹਾਬੜਿਆਂ ਵਾਂਝ ਖਾਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਉਹਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਇਹ ਉਹ ਹੀ ਡਾਕੂ ਸੀ

ਜਿਹੜਾ ਜਮੁਰਦ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗਾਰ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਦ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਏ ?”

ਉਹਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਉਸਮਾਨ ਏ ਤੇ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਏਥੇ ਆਇਆ ਆਂ।”

ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਫੇਰ ਜਾਦੂ ਦੀ ਰੇਤ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਪਿਲਾਗੀ ਅਤੇ ਤਾਬੇ ਦੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਉਲੀਕੀ ਹੋਈ ਲਿਖਤ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੀ, “ਝੂਠ ਕਿਉਂ ਬੋਲਦਾ ਏਂ ! ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਜਵਾਨ ਏਂ। ਤੂੰ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਡਾਕੂ ਏਂ ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘੜੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਏਥੇ ਆਇਆ ਏਂ !”

ਡਾਕੂ ਨੂੰ ਸੁਫ਼ਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੁੜਕ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਹੀ ਲੜਕੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗਾਰ ਵਿਚ ਚੁਕ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਗਿੜਗਿੜਾ ਕੇ ਜਮੁਰਦ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਲਈ ਹਾੜੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ! ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਡਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸਤਰੂਂ ਜਦ ਤੀਜਾ ਮਹੀਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮਹਿਫਲ ਲਾਈ ਗਈ। ਜਦ ਲੋਕ ਅਧ ਪਚੜਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਚੁਕੇ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਡੀਲ ਫੈਲ ਵਾਲਾ ਅਜਨਥੀ ਉਥੇ ਇਕ ਭਾਲੀ ਥਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਖਾਣ ਲਈ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਧੱਕ ਧੱਕ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਕਰ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਭੁੱਖ ਬਹੁਤ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਦਬਾ ਦਬ ਖਾਣ ਲਗ ਪਿਆ।

ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਸ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਬੈਠਦਾ ਏ ਉਹਨੂੰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਡਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਤੂੰ ਏਥੋਂ ਉਠ ਪਉ।”

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਸਫਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰਜ ਕੇ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਖਾ ਲੈਣ ਦਿਓ। ਫੇਰ ਵੇਖੀ ਜਾਓ ਜੋ ਹੋਊ !”

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਖਾਣਾ ਖਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਨਥੀ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ। ਸਭ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰੇਗਾ !

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਖੁਰਾਸਨ ਦਾ ਸੰਦਾਗਰ ਆਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਲਭਦਾ ਲਭਦਾ ਏਥੇ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ ਆਂ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ

ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਏ ! ਉਸ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ !”

ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਫੇਰ ਜਾਦੂ ਦੀ ਰੇਤ ਅਤੇ ਤਾਬੇ ਦੀ ਕਲਮ ਮੰਗਵਾਈ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੀ, “ਤੂੰ ਸੱਚ ਬੋਲਿਆ ਏ ! ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਰਤੀ ਫ਼ਿਕਰ ਨ ਕਰ । ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਪਤਨੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਵਾਪਸ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ ।”

ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਸੁਦਰ ਲਿਬਾਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਾਮ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ।

ਜਦ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਬੜੀ ਸਜ ਧਜ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਹਦੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ।

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਬੜੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ । ਇਸ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਏ । ਪਰ ਤੈਰੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਦਾ ਨਾਂ ਨਿਸਾਨ ਨਹੀਂ । ਗੱਲ ਕੀ ਏ ।”

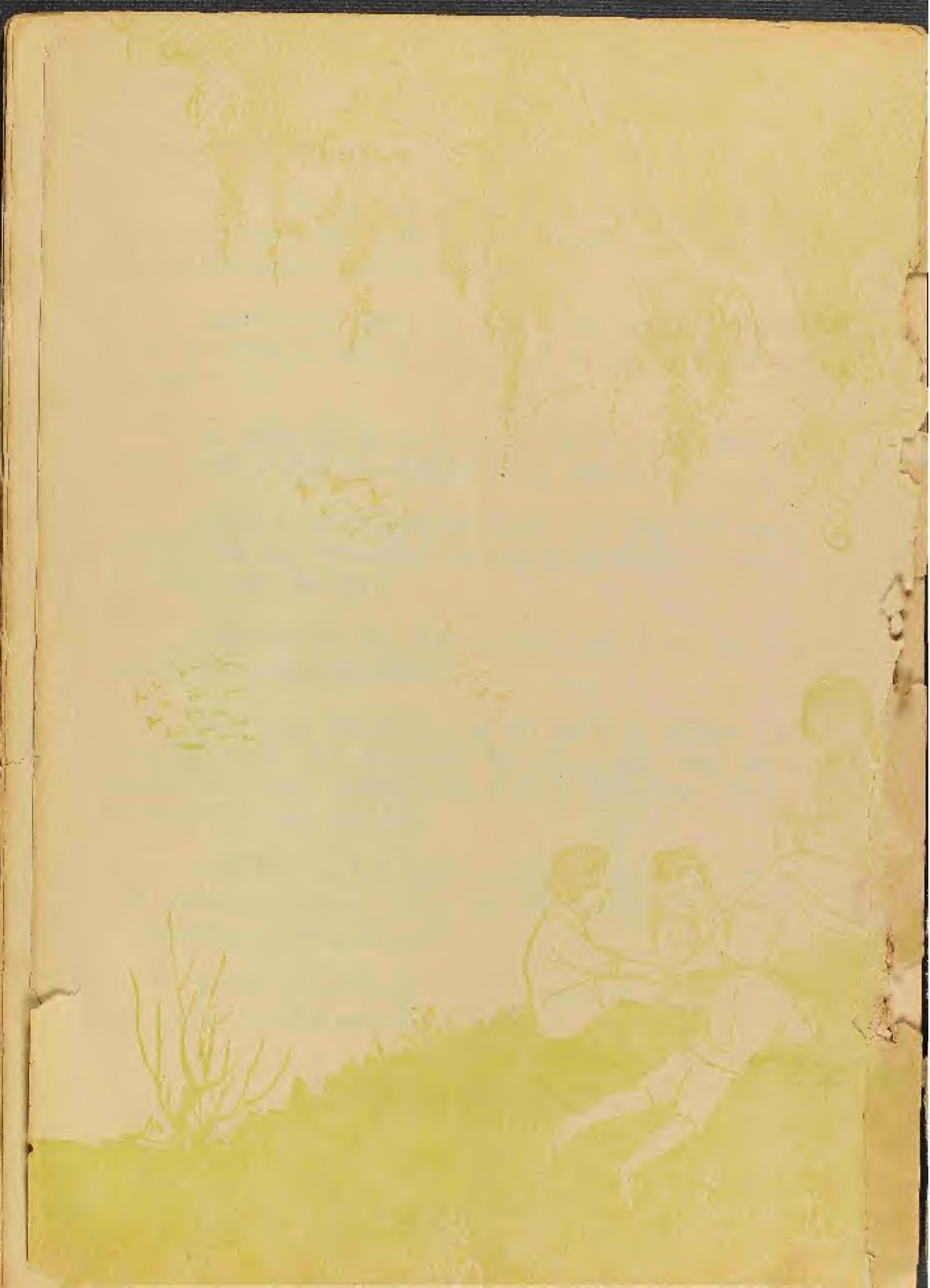
ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਤੜ੍ਹਫ਼ ਰਹੀ ਏ । ਮੈਨੂੰ ਹਾਸਾ ਮਖੈਲ ਕਿਥੇ ਸੁਝਦਾ ਏ ।”

ਇਸ ਤੇ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਏ ਤਾਂ ਤੂੰ ਉਦਾਸ ਨ ਹੋ ! ਮੈਂ ਈ ਤੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਪਤਨੀ ਜਮੁਰਦ ਆ ।” ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ ਰਖੀ ਹੋਈ ਪੱਗ ਲਾਹ ਦਿਤੀ । ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਇਕ ਦਮ ਜਮੁਰਦ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਗਿਆ । ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਸਫਰ ਤੇ ਚਲਿਆ ਆਂ । ਮੇਰੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਚੁਣ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮੇਰੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਰਾਜ ਪਰਬੰਧ ਚਲਾ ਸਕੇ ।”

ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਫਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਲ ਤੁਰ ਪਏ । ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਬਾਕੀ ਜੀਵਨ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ !

ਸਾਡੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ

ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿੱਤ ਲਈ ਜੋ ਕੰਮ ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੰਡਮੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ
ਪਰਵਾਵਟ ਹੋਏਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ। ਮੈਂ ਅਕੰਡਮੀ ਨੂੰ
ਦੂਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ।

X

ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ,
ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ।

ਮੈਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੰਡਮੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ
ਨਾਵੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ।

X

ਜੋਧ ਸਿੰਘ,
ਵਾਈਸ ਚੀਸਲਰ।

ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਹੋਲ ਹੈ ਕਿ ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੰਡਮੀ ਅਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਰਹੀਆਂ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਇਖਲਾਕੀ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਲਾਘਾ-ਯੋਜਨ ਕੰਮ
ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹਿਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਘੱਟ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

X

ਗੁਰਧਖਸ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੈਸਿਪਲ,
ਮਾਲਸਾ ਬੁਆਇਜ਼ ਐਂਡ ਗਰਲਜ਼ ਸਕਲ,
ਨੈਰੋਬੀ, ਅਫ਼ਰੀਕਾ।

ਮੈਂਨੂੰ ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੰਡਮੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ
ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਣਾਵਟ ਅਤੇ ਸਕਲ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਸੰਚਾਰ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਇਹ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਗਿਆਨ ਦਾ
ਇਕ ਭੰਡਾਰ ਹਨ।

X

ਲਾਲ ਸਿੰਘ,
ਭਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਭਾਸਾ ਵਿਭਾਗ,
ਪਟਿਆਲਾ।

ਮੈਨੂੰ ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੰਡਮੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ
ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ
ਬਚਿਆਂ ਲਾਗੂ, ਇਕ ਤੁਹਢਾ ਹਨ।

X

ਕੋਸਰ ਸਿੰਘ, ਐਮ. ਏ. ਬੀ. ਟੀ.
ਨੈਵਾ ਸਕੌਟੀਆ, ਬੁਨੌਡਾ।

ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੰਡਮੀ ਸਿੱਧੀ ਸਾਈ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਜਗਤ ਪਰਸਿੱਧ "ਕਲਾਸਿਕਸ" ਅਤੇ
ਮਾਈਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਕੇ ਬਚਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਵੇਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ
ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਬਾਲ ਸਾਹਿੱਤ ਵਿਚ ਬਣ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹੋ।

X

ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ,
ਭਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ,
ਪਟਿਆਲਾ।